

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

FORSKNING

Samhällsresiliens i Sverige

Styrning, sociala nätverk och lärande

Samhällsresiliens i Sverige

Tidsperiod: 2018–2024

Utförare: Mittuniversitetet

Ansvarig forskare/författare: Jörgen Sparf

Kort sammanfattning: Inom de undersökta områdena klimatanpassning, flyktingskap och våldsbejakande extremism används inte begreppet resiliens i någon stor utsträckning. Ett välutvecklat välfärdssystem är centralt för resiliens då den möjliggör absorption av störningar. Stora skillnader i resiliens förekommer mellan tätorter och glesbygd. Resiliens kan utgöra en nyckelförmåga i samhällstransformation.

© Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
MSB:s Kontaktpersoner: Ulrika Postgård, 010-240 50 33,
Cecilia Alfredsson, 010-240 50 82

Text: Jörgen Sparf

Produktion: Advant

Publikationsnummer: MSB2528 – januari 2025

ISBN-nummer: 978-91-7927-588-4

MSB har beställt och finansierat genomförandet av denna forskningsrapport. Författarna är ensamma ansvariga för rapportens innehåll.

Förord

Forskningsprojektet *Samhällsresiliens i Sverige: styrning, sociala nätverk och lärande* har pågått under åren 2018 till 2024. Tack till alla er som har varit involverade i intervjuer, workshops, annan datainsamling och andra projektaktiviteter. Tack vare er hjälp och era bidrag har vi nu en bättre kunskap om samhällsresiliens i Sverige. Tack också till MSB för finansieringen av detta omfattande projekt och till våra projektföljare för er vägledning och stöd

I denna rapport sammanfattar vi de viktigaste lärdomarna och resultaten från projektet. För den som vill ytterligare fördjupa sig inom forskningen hänvisar vi till det stora antalet publikationer som genererats från forskningsprojektet. Några centrala publikationer återfinns under rubriken *Vidare läsning*.

Mittuniversitet

Simone Grännsjö
Dimitri Ioannides
Roine Johansson
Sophie Kolmodin
Olof Oscarsson
Evangelia Petridou
Jörgen Sparf

Karlstad universitet

Tove Bodland
Mikael Granberg
Beatrice Hedelin
David Olsson

Östersund, 2024-12-03

Jörgen Sparf

Produktionsledare, Institutionen för Humaniora och samhällsvetenskap

Innehåll

1	INLEDNING	5
1.1	Om projektet	6
2	FORSKNINGSPROBLEMET	8
2.1	Projektets syfte och metod	9
3	TEORETISKA INGÅNGAR	11
3.1	Kort översikt av resiliensforskning	11
3.2	Tema 1: Resilient styrning	12
3.3	Tema 2: Sociala nätverk och relationer	12
3.4	Tema 3: Kunskap och lärande	13
4	EMPIRISKA STUDIEOMRÅDEN.....	14
4.1	Klimatanpassning och konsekvenser	14
4.2	Flyktingskap	14
4.3	Terrorism och våldsbejakande extremism	15
5	RESULTAT	16
5.1	Klimatkonsekvenser och anpassning	16
5.1.1	Kunskap och lärande	16
5.1.2	Styrning och sociala nätverk	18
5.2	Migration	19
5.2.1	Sociala nätverk och relationer	19
5.2.2	Kunskap och lärande	20
5.2.3	Resilient styrning	20
5.3	Våldsbejakande extremism och radikalisering	21
5.4	Tilläggsstudie: Pandemi i det lokala	23
6	SLUTSATSER	26
6.1	Vidare läsning	30
7	OFÖRUTSEDDA RESULTAT	31
7.1	Pressat läge: Ett "serious game" för att bygga motståndskraft genom interaktivt lärande	31
7.1.1	Bakgrund och spelutveckling	32
7.1.2	Testning och lärande	33
7.2	Fortsatt forskning	33
8	REFERENSER	35

1 Inledning

Samhällsresiliens är ett begrepp som har blivit alltmer centralt i diskussioner om hur samhällen kan hantera och återhämta sig från olika typer av kriser och påfrestningar. Begreppet handlar om förmågan hos samhällen att stå emot, anpassa sig till och snabbt återhämta sig från olika störningar, oavsett om dessa orsakas av naturkatastrofer, ekonomiska kriser, pandemier, eller andra oförutsedda händelser. Beroende på påfrestningarnas omfattning i tid och rum kan förmågan handla om att absorbera störningen, att anpassa sig till den, eller att behöva transformera hela eller delar av samhället.

Ordet resiliens kommer från det latinska ordet *resilire* – vilket betyder att ”studsas tillbaka” – och har länge använts inom fysik, ingenjörsvetenskap och kemiteknik för att referera till material, strukturer och ämnen som har förmågan att återgå till sin ursprungliga form efter att ha blivit böjda, sträckta eller komprimerade. Det har senare antagits av ekologer som är intresserade av vad som gör vissa arter eller ekosystem mer anpassningsbara till förändringar än andra och av psykologer som vill förstå varför vissa individer verkar mer kapabla att återhämta sig efter chocker eller motgångar.

Sedan ett tjugotal år används begreppet också inom samhällsvetenskap och i internationell litteratur om kris- och katastrofberedskap och klimatanpassning. Resiliens omfattar nämligen inte bara den fysiska infrastrukturen, såsom byggnader och transportsystem, utan även sociala strukturer och nätverk. I detta avseende är ett resilient samhälle ett som kan bevara och snabbt återställa viktiga funktioner och tjänster, säkerställa att grundläggande behov som mat, vatten, energi och hälsovård uppfylls, samt upprätthålla trygghet och säkerhet för sina invånare. Det kan även omfatta mer abstrakta aspekter såsom grundläggande värderingar och demokrati.

Samhällelig resiliens handlar dock inte bara om att återhämta sig från kriser och störningar, utan också om förmågan att anpassa sig och förändras som svar på förändrade förhållanden, samt att vidareutvecklas genom erfarenheter av kriser. Internationella organisationer såsom United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR) använder till exempel begrepp som ”bounce forward” (i stället för ”bounce back”) och ”build back better” som ansatser att utveckla samhällen efter kriser och katastrofer.

Mot bakgrund av detta ligger nyckeln till samhällsresiliens i förebyggande åtgärder och förberedelser. Det inkluderar investeringar i hållbar infrastruktur, utbildning och medvetandehöjande insatser, samt utveckling av robusta och flexibla system för krishantering och återuppbyggnad. Dessutom är social sammanhållning och förtroende mellan samhällsmedlemmar kritiska komponenter för att säkerställa samverkan och effektiv respons i krissituationer. En utmaning är dock att påverka

normer och värderingar i önskvärd riktning då dessa tar mycket längre tid att påverka och förändra.¹

Globala förändringar och händelser resulterar många gånger i påtagliga lokala effekter och krav på lokal hantering och anpassning. Inom forskning och praktik betonas därför att den lokala nivån är synnerligen viktig för resiliens (Berkes & Ross 2013, Slingerland et al. 2023), oavsett om det är i en urban miljö (Meerow & Newell 2021) eller en rural (Yeager et al. 2023, Burnett 2023). Relationen mellan det globala och det lokala är följaktligen viktig för att förstå resiliens. Särskilt på lokal nivå är sociala relationer av olika slag centrala. Enligt Chandler (2014: 60) utgörs social resiliens av ”de befintliga inbäddade och relationella förmågorna hos vanliga människor”. Social resiliens handlar inte om styrning underifrån eller ovanifrån utan om en process där politik och praktik ständigt anpassas efter människors kapacitet och resurser, vilka i sin tur till stor del bygger på kunskapsutveckling och lärande. De relationella förmågorna är därför centrala för att förstå social resiliens i Sverige i både teori och praktik (Vrasti & Michelsen 2017, Lejano 2019 och Darnhofer et al. 2016).

I det här projektet har forskare undersökt vad samhällsresiliens är och betyder för människor som arbetar med samhällsskydd och beredskap i Sverige. Eftersom begreppet resiliens inte är särskilt vanligt i svenskan, förutom inom vissa yrken, har vi också studerat hur man inom risk- och krisprofessioner pratar om frågor som handlar om resiliens, det vill säga vilka andra ord och begrepp man använder och hur man resonerar och begripliggör komplexa samhällsutmaningar.

För att utveckla kunskap om samhällelig resiliens och vad som bidrar till den krävs att expertis och erfarenheter från olika forskningsområden och verksamheter integreras. Kunskapen måste avse olika nivåer, från individ och organisation till samhälle och större system. Resiliens innefattar såväl en fungerande samhällsstyrning med förmåga att bevara centrala samhällsfunktioner stabila som en förmåga till förändring och anpassning – på såväl kort som lång sikt. I projektet har vi därför utgått från att samhällsresiliens är *ett utpekande av en önskvärd riktning mot ett välfungerande, robust och flexibelt samhälle*. Resiliens är alltså inte ett tillstånd som går att uppnå eller ett klart definierat slutmål utan snarare ett förhållningssätt eller något att sträva mot i ständigt pågående förändringsprocesser.

1.1 Om projektet

Forskningsprojektet *Samhällsresiliens i Sverige: styrning, sociala nätverk och lärande* har finansierats till 100% av MSB och pågick 2018–2024. Åtta forskare och tre doktorander inom ämnena sociologi, statsvetenskap, kulturgeografi samt risk- och miljöstudier har deltagit. Samtliga är verksamma vid Mittuniversitetet och Karlstads universitet. Därtill har en doktorand på Mittuniversitetet, en adjunkt från Försvarshögskolan och en antropolog från Stockholms universitet deltagit i projektet under kortare perioder.

---

¹ se May (2019) och Po & Hickey (2018) för illustrativa fall från USA respektive Kenya.

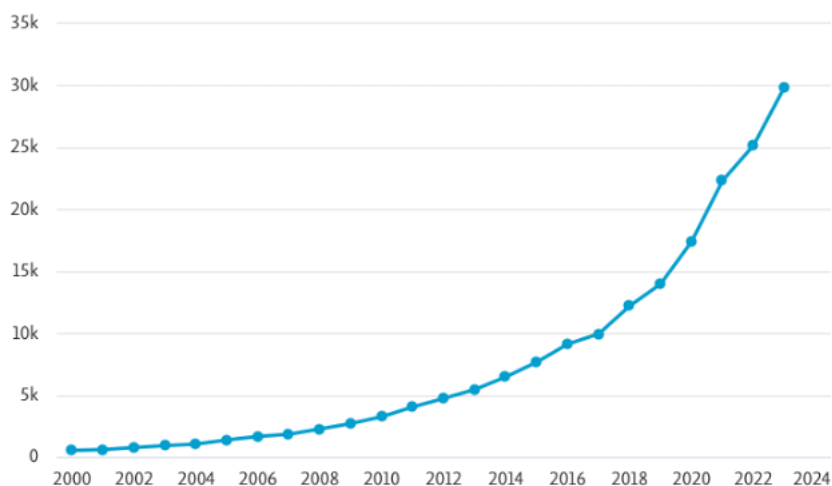
Projektet var ursprungligen planerat för fem år, men fick förlängas på grund av Covid-19-pandemin samt en kortare tid i slutet för att genomföra projektets slutaktiviteter. Under pandemin genomförde projektgruppen en tilläggsstudie, finansierad av MSB och erhållen i konkurrens, om kommunernas organisering av sin pandemirespons. Tilläggsstudien har rapporterats separat, men en summering inkluderas under avsnitt 5.4.

I nästa kapitel beskriver vi det forskningsproblem som projektet syftar till att besvara. Därefter beskrivs först de teoretiska ingångarna, därefter de tre empiriska studieområdena. Kapitel 5 redogör för de centrala resultaten inom respektive studieområde, inklusive studien om kommunal pandemirespons. I kapitel 6 presenterar vi några övergripande slutsatser från projektet och i det avslutande kapitlet redogör vi för det resiliensspel som vi har utvecklat inom projektet samt beskriver några pågående och kommande projekt vari forskningen om aspekter av samhällsresiliens i Sveriges kommer att fortsätta.

2 Forskningsproblemet

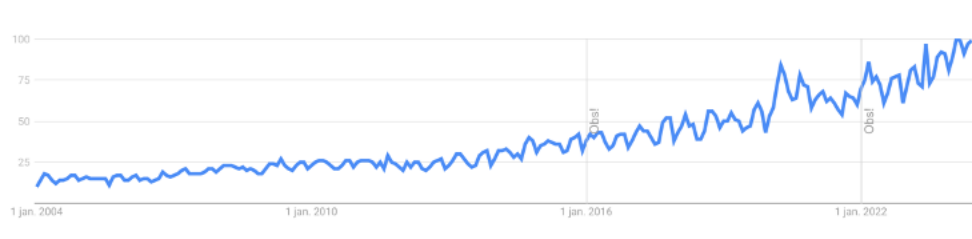
Användningen av begreppet resiliens har under 2000-talet ökat kraftigt i såväl akademi som samhällsdebatt. Figur 1 illustrerar hur användningen av begreppet formligen exploderat under de senaste tioåren inom vetenskaplig publicering.

Figur 1. Antal vetenskapliga publikationer med termen "Resilience" i titel, abstract eller nyckelord. (Databas: SCOPUS)

I svenska dagstidningar har intresset för resiliens, enligt Kungliga biblioteket, gått från att återfinnas sporadiskt i början av 00-talet, till att öka från 17 träffar under 2013 till en topp med 355 träffar år 2022 (tidningar.kb.se). På internet, slutligen, har sökintresset också ökat markant. På sökmotorn Google har exempelvis intresset tiodubblats från 2004 till mitten av 2024 (Figur 2).

Figur 2. Globalt sökintresse på Google för termen "Resilience".² (Databas: Google Trends)

Trenderna i graferna visar alltså att den generella användningen av begreppet inom alla vetenskapliga discipliner och ämnesområden respektive alla sökningar på Google med ordet "resilience" har ökat, oavsett vad de handlar om. En tänkbar anledning till ökningen ligger i att dagens stora samhällsutmaningar är så komplexa att avgränsade lösningar inom ett verksamhetsområde eller en riskkategori inte räcker. Därför måste man använda begrepp som är breda nog att omfatta sådan komplexitet och som går att tillämpa inom många samhälls-, verksamhets- och

² Siffrorna anger sökintresse i förhållande till den högsta siffran i diagrammet för en given region och tid. Värdet 100 anger högsta intresse för sökfrågan, 50 anger att den är hälften så populär och 0 innebär att det inte finns tillräckligt med data för söktermen. Vid datumen 2022-01-01 och 2022-01-01 har förbättringar av Googles system för datainsamling börjat tillämpas.

problemområden. Det självklara exemplet på det sistnämnda är de snabba antropocentriska klimatförändringarna. Dessa går inte att lösa genom att ställa om eller stoppa en eller några enstaka avgränsade samhällsverksamheter och har en stor mängd direkta och indirekta risker och konsekvenser kopplade till sig. Därför behövs ett helhetsperspektiv för att lösa utmaningarna och då behövs också begrepp som är på den abstraktionsnivån.

Inom krisberedskap, katastrofriskreducering och liknande forsknings- och verksamhetsområden har begreppet också blivit mycket vanligt förekommande. Sedan tidigt 2000-tal har det kommit ut en strid ström av litteratur, bloggar och events om resiliens (se Tanner et al. 2016a, 2016b, 2017). Trenden är densamma inom forskning där forskningsfinansiärer såsom EU, Världsbanken, Rockefeller Centre och nationella forskningsfinansiärer lägger alltmer medel på projekt relaterade till samhällets resiliens.

Att begreppet resiliens har blivit etablerat och numera används flitigt i både forskning och verksamheter är inget problem i sig. Det vi frågade oss i forskningsprojektet var hur det kommer sig att begreppet har blivit så vanligt internationellt inom krisberedskap och katastrofriskreducering och framför allt vilken relevans det har i och för Sverige. Om vi kan svara på dessa frågor har vi ett kunskapsunderlag som kan användas för att förstå resiliens i en svensk kontext och därmed bidra till ett mer resilient samhälle.

2.1 Projektets syfte och metod

Forskningsprojektets övergripande syfte var att bidra till ett resilient samhälle genom fördjupad och nyanserad förståelse av de kontextuella och bakomliggande faktorer som skapar och upprätthåller resiliens respektive bryter ned och underminerar densamma. Målet var att producera kunskap om hur begreppet kan tillämpas och följas upp i en svensk kontext, både inom de studieområden som projektet omfattar och överfört till andra områden.

För att göra syftet undersökningsbart fokuserade vi på tre analytiska teman: *resilient styrning, sociala nätverk och relationer samt kunskap och lärande*. Dessa teman identifierades och definierades genom en förstudie där vi gjorde en bred litteraturöversikt och sedan analyserade vilka aspekter från litteraturen som är centrala i en svensk kontext. Medan styrning och relationer kan sägas utgöra strukturer, handlar lärande om processer för återkoppling och kunskapsutveckling.

Medan temana utgjorde forskningsprojektets analytiska fokus valde vi tre specifika områden för de empiriska studierna: *klimate Anpassning, flyktingskap och våldsbejakande extremism*. Valet av dessa kom dels ur forskargruppens kompetens, dels genom diskussioner med andra forskare och personer inom offentlig förvaltning. Tanken var att områdena skulle vara problematiska, aktuella, av allmängiltigt intresse och framtidsinriktade. De skulle också vara komplexa nog att påverka många delar av samhället och inte kunna lösas eller uträdas med enkla verktyg eller åtgärder.

Slutligen skulle de också kunna kopplas till diskurser om samhällsresiliens eller liknande termer.

Projektets metodologi var uppbyggt med tre typer av studier: *fallstudier*, *kontraststudier* och *experimentella studier*. Huvudfallen utgjordes av Arboga, Malmö och Örebro, vilka samlat utgör ett brett spektrum sett till befolkningsstorlek och geografi. Urvalet medförde att vi dels kunde göra jämförelser och analyser dels inom respektive studieområde, dels mellan studieområden.

I ett andra steg använde vi *kontrasterande fall* för att fördjupa förståelsen om vad som skapar och motverkar resiliens, och för vilka delar i resultaten från steget innan som kan vara generella faktorer och mönster. Principen för urvalet av dessa fall är att de ska skilja sig radikalt från huvudfallen med avsikt på specifika kontextuella aspekter. För de kontrasterande fallen valde vi Dorotea, Vilhelmina, Storuman och Sorsele.

De *experimentella studierna* genomfördes genom att utveckla ett spel för resiliens som testades i omgångar med olika användare.

Empiriinsamlingen bestod av intervjuer, dokumentstudier och social nätverksanalys. Därtill gjordes observationer och workshops för såväl delning av resultat som insamling av data. Studierna genomfördes i flera fall gemensamt av forskare i projektet och med deltagande av yrkesutövare och beslutsfattare i offentliga och civilsamhälleliga organisationer. Efter genomförda studier har en rad återkopplingsaktiviteter för verksamhetsutförare från olika organisationer arrangerats.

3 Teoretiska ingångar

3.1 Kort översikt av resiliensforskning

Begreppet resiliens används inom väldigt många akademiska ämnen och områden. Av utrymmesskäl fokuserar vi här på den forskning som handlar om krisberedskap och liknande.³

Användningen och studiet av resiliens inom katastrofforskning och katastrofriskreducering har sedan början av 2000-talet varit ett betydande forskningsområde som undersöker hur samhällen, system och individer kan bibehålla funktionalitet och återhämta sig från störningar, olyckor och katastrofer. Initialt var forskningen främst fokuserad på fysisk återhämtning, men har sedan utvecklats till att omfatta sociala, ekonomiska och ekologiska dimensioner.

Den moderna förståelsen av resiliens omfattar förmågan att anpassa sig, transformera och lära av katastrofer (Alexander, 2013, Bené et al. 2012). Samhällens resiliens definieras ofta av deras förmåga att upprätthålla kärnfunktioner och snabbt återhämta sig från störningar, samtidigt som de minimerar långsiktiga negativa effekter. Forskningen om användningen av resiliensperspektivet i policy och praktik är omfattande, särskilt med fokus på hur teoretiska koncept kan omvandlas till konkreta strategier för att förbättra samhällelig resiliens. Detta inkluderar utvecklingen av policier som främjar flexibla svar på störningar och snabb återhämtning av samhällen (Elran 2017).

I den europeiska kontexten har begreppet samhällelig resiliens ofta integrerats i säkerhets- och utrikespolitiska strategier, med betoning på behovet av samordnade insatser för att hantera olika hot, inklusive klimatförändringar, terrorism och migration (Juncos 2017, Kaunert et al. 2023). Även studier av specifika samhällssektorer har studerats såsom matförsörjning (Kahiluoto et al. 2019) och ekonomisk resiliens (Alessi et al 2020, Sensier et al. 2016). Denna breda ansats understryker vikten av resiliens inte bara för att motverka säkerhetshot, utan för att säkerställa samhällens övergripande stabilitet och välbefinnande.

Inom urbana studier integreras resiliens i strategier för katastrofriskreducering för att förbättra städernas förmåga att motstå och återhämta sig från katastrofer (Ferreira & Lourenço 2019). FN:s Sendairamverk för katastrofriskreducering (2015–2030) understryker vikten av att bygga urban resiliens (Etinay et al., 2018). På samma sätt är samhällsresiliens avgörande för effektiv katastrofrespon och återhämtning. Rural resiliens har studerats i betydligt mindre omfattning (Cutter et al. 2016, Price 2015), medan ”community resilience” har etablerats starkt (Berkes & Ross 2013, Koliou et al. 2020, Norris et al. 2008).

Nya trender inom resiliensforskning betonar socialiseringen av resiliens, integrationen av offentligprivata partnerskap och ett fokus på adaptiv resiliens.

---

³ För att en bred konceptuell överblick se exempelvis ”Advanced Introduction to Resilience” av Fikret Berkes (2023) och ”Resilience” av Kevin Grove (2018).

Dessa tillvägagångssätt överensstämmer med målen i Sendairamverket och de globala målen för hållbar utveckling (SDGs).

Sammanfattningsvis betonar den akademiska diskussionen om samhällelig resiliens behovet av ett holistiskt, adaptivt och rättviseinriktat angreppssätt för att bygga resilienta samhällen. Detta innebär att erkänna och hantera det komplexa samspellet mellan sociala, ekologiska och infrastrukturella system, samt att genomföra policier som främjar hållbarhet, rättvisa och förmågan att anpassa sig till och återhämta sig från olika chocker och påfrestningar. Den akademiska forskningen om resiliens inom katastrofforskning och katastrofriskreducering har utvecklats betydligt under 2000-talet och omfattar nu ett multidimensionellt tillvägagångssätt som integrerar fysiska, sociala, ekonomiska och ekologiska aspekter.

3.2 Tema 1: Resilient styrning

En central och återkommande kritik mot resiliensbegreppet handlar om styrning och organisering. Framför allt har kritiken handlat om styrningsidéer där ansvar överförs till individer och ett stort antal aktörer på lokal nivå utan riktlinjer och stöd men med krav på utvärdering och uppföljning (Evans & Reid 2014). Sverige kan förvisso genom sin långa tradition av korporativism ha vissa fördelar i att hantera denna decentralisering. Samtidigt innefattar idén om resiliens andra nyliberala drag än decentralisering som är mer problematiska att överföra till Sverige, exempelvis modeller för privatoffentlig samverkan. Tillämpningen av den generella resiliensidén behöver därför problematiseras i förhållande till en svensk kontext.

Temats syfte är att identifiera vad som karaktäriserar institutioner som påverkar resiliens och om resiliens innebär olika saker i teori och praktik på olika administrativa och politiska nivåer. Här undersöks om resiliens är något permanent och integrerat eller något som bara sker tillfälligtvis, samt vilka faktorer som stärker respektive försvagar institutioners resilienta styrning (Hills 2000).

3.3 Tema 2: Sociala nätverk och relationer

Såväl forskning som praktisk erfarenhet visar att resiliens i grund och botten handlar om sociala relationer: mellan individer, grupper, organisationer, administrativa enheter, politiska institutioner och så vidare. Relationer kan såväl horisontellt som vertikalt vara mer eller mindre formella, men det är dess faktiska kvalitet och karaktär som är central: det är i gränssnitten inom och mellan sociala nätverk som resiliens skapas och nivån på resiliens avgörs. Samhällets resiliens kan sägas få sitt praktiska uttryck i olika sociala arrangemang – alltifrån formella maktstrukturer till frivilliga initiativ och informella sociala nätverk (Keck & Sakdalpolrak 2013). Vad som saknas kunskap om är vilka relationella faktorer som skapar och upprätthåller resiliens respektive bryter ned och försvagar den (Cutter et al. 2014, MacKinnon & Derickson 2013), inte minst utifrån mångfald, makt och intersektionalitet (se Neal et al. 2013, Ridgeway & Correll 2004).

Temats syfte är att studera betydelsen av kvaliteten och karaktären i formella och informella relationer för resiliens i olika miljöer.

3.4 Tema 3: Kunskap och lärande

Att tänka i resilienstermer kan kräva såväl en transformering av befintlig kunskap som en komplettering med ny kunskap och kompetens av olika slag (Sparf 2016). Därför är det viktigt att studera dels vilka typer av kunskap som behövs för att utveckla och upprätthålla resiliens, dels vilka aktörer som behöver vilken kunskap och hur lärande sker inom och mellan aktörer. Resiliensinriktad kunskap och erfarenhet inom ett samhällsområde behöver inte nödvändigtvis vara relevant eller tillämpbar inom ett annat. Därför behöver kunskap och lärande studeras empiriskt i flera samhälls- och verksamhetsområden som vart och ett omfattar avgörande reella utmaningar för det svenska samhället, nu och i framtiden. Kommunikationsaspekter är också ett viktigt område att belysa i temat, exempelvis vad gäller utbildnings- och övningsformer samt kommunikation med en socialt heterogen allmänhet (Norris et al. 2008; Olofsson 2007).

Temats syfte är att fördjupa kunskapen om olika kunskapsformer för resiliens samt hur kommunikation och lärande kan utvecklas i linje med detta.

4 Empiriska studieområden

För att utveckla kunskap och kompetens inom resiliens för Sverige behöver empiriskt grundad kunskap från flera områden och verksamheter analyseras såväl separat som samlat. Forskningsprojektets analytiska teman studerades empiriskt i tre områden: *klimatkonsekvenser och anpassning, flyktingskap samt terrorism och våldsbejakande extremism*. Valet av studieområden baseras på att de utifrån projektets teman har olika karaktär och förutsättningar samt omfattar olika typer av problematik i tid och rum. Samtidigt representerar alla tre områden frågor som kommer av globala förändringar som den lokala nivån i Sverige har att hantera och anpassa sig till på både kort (krishantering) och lång sikt (anpassning, omställning).

4.1 Klimatanpassning och konsekvenser

Utmaningar som följer i klimatförändringarnas spår kräver effektiva samhällsinsatser (Andersson-Sköld et al. 2015, Becker 2014, Walker et al. 2014, Birkmann 2013, Granberg & Glover 2014, Schipper & Burton 2009). Dessa samhällsinsatser måste bygga på en samlad analys som ger grunden för lärande från, och om, händelser, policys, planering och samhällsbyggande, samhällsinstitutioner, beslut och åtgärder. En väg för samhället att uppnå detta är genom en integrering av riskreducering av klimatrisker och klimatanpassning i samhällsplanering (se exv. Davoudi et al. 2009, IPCC 2014, Granberg et al. 2016). Målet för en sådan utveckling kallas allt oftare det resilienta samhället.

En integrering av riskreducering av klimatrisker och klimatanpassning i samhällsplanering kräver en medvetenhet om vilka typer, och kombinationer, av samhällsinstitutioner, av beslut och åtgärder som verkligen leder till ökad samhällelig resiliens. Riskhantering som minskar sårbarhet, ger en riskreduktion och bidrar till en stärkt samhällelig resiliens måste samtidigt vara en del av en samlad analys och ett lärande om, och från, planering och implementering av policy och planer för byggande, skapande av infrastruktur och utveckling av sociala strukturer. Klimatanpassning och katastrofriskreducering sker tvärsektorielt, på flera samhällsnivåer, med många aktörer, inkluderande olika typer av risker med vida tidsmässiga och rumsliga ramar. De verksamheter och samhällssektorer som ingår är alla reglerade av olika lagar, policys och regelverk men påverkas också av informella komponenter som intressen, värderingar och normer. Den fysiska planeringen blir ur detta perspektiv en central process i samhällsbyggandet men samhällsbyggande innefattar även en mängd andra fält som utgör överlappande förvaltnings-, policy- och intresseområden.

4.2 Flyktingskap

Under hösten 2015 hade vi en mycket kraftig uppgång av antalet asylsökande i Sverige. På grund av bristande omvärldsanalys och felprognostisering av ankommande flyktingar kom situationen ofta att karaktäriseras i termer av "kris". Ett resilient system för flyktingmottagande bör visserligen vara robust,

men framför allt bör det vara flexibelt att kunna anpassas efter skiftande antal asylsökande. Lokalsamhällesnivån är central och frivilliga insatser inom ramen för det civila samhället blir viktiga (Pries 2019, Turinsky & Nowicka 2019), även om sådana insatser inte är oproblematiska (Monforte & Maestri 2023). Nyckelaktörer vid mottagandet hösten och vintern 2015 var organisationer och nätverk som Röda Korset och Refugees Welcome. Samtidigt måste det finnas en fungerande "icke erkänd" krishantering, som innebär att människor i sitt vanliga arbete – som t.ex. anställda på boenden för ensamkommande barn – verkar för att "normalisera vardagen" genom att utföra sitt vanliga arbete under ovanliga omständigheter (Oscarsson & Danielsson 2018, Oscarsson 2022).

4.3 Terrorism och våldsbejakande extremism

Svensk våldsbejakande extremism av idag – och i dess förlängning terrorism – kan något förenklat delas in i tre ideologiska huvudgrenar: vänster- respektive högerpolitisk samt jihadistisk extremism. Samtida högerextremism uppges för tillfället vara som mest förekommande i mindre svenska orter där den tar sig olika uttryck. De vänsterextrema rörelserna uppges för tillfället ha minskat i omfattning (Nationell strategi mot våldsbejakande extremism, 2016). Den jihadistiska extremismen har blivit ett allt vanligare fenomen, i första hand genom rekrytering av medlemmar till olika jihadistiska terrororganisationer. Denna rekrytering uppges i första hand ske i de större städerna. Två av dessa ideologier, jihadism och olika varianter av högerextremism, sprids transnationellt med hjälp av bland annat modern kommunikationsteknik och billiga internationella resor. Båda dessa ideologier har sedan länge en uttalad ambition att använda våld i stor skala i syfte att uppnå sina politiska mål, ofta i form av attacker som riktas mot allmänheten (se exempelvis Neumann, 2006). Sådana attacker genomförs antingen av traditionella terrorceller eller enstaka individer (s.k. ensamvargar). Svenska myndigheter måste därför i dagsläget räkna med att det finns två tämligen starka rörelser, med internationella förgreningar, som kan tänkas ha ett intresse av att genomföra terrordåd i Sverige. Detta ställer synnerligen höga krav på en rad svenska myndigheter och deras förmåga till planering, ledning och samarbete.

5 Resultat

I detta kapitel redogör vi för de centrala resultaten inom respektive studieområde. Därefter kommer ett kapitel med konklusioner och de generella slutsatserna från projektet.

5.1 Klimatkonsekvenser och anpassning

5.1.1 Kunskap och lärande

Metoder och verktyg för hantering av komplexa problem genom samverkan över sektorsgränser, ämnesgränser, administrativa gränser och geografiska skalor har potential att stödja utveckling av resiliens på den lokala nivån. Sådana metoder och verktyg utvecklas och testas ofta i fallstudier, men det har funnits få studier som gett samlade bilder av fältet. Inom projektet har flera studier genomförts i syfte att ge överblickar på det innovativa metod- och verktygsfält som kan kallas deltagande modellering⁴, och formulera steg för att metoderna ska kunna implementeras i praktiken.

Utifrån överblicksstudierna inom verktygsfältet ser vi att det finns en inneboende och viktig potential i modelleringsmetoderna. De har bland annat visat sig kunna stödja lärande, konflikthantering, identifiering av åtgärder och testning av framtids-scenarier och kan användas för att studera en mängd olika frågor, som bränder, översvämningar och matproduktion. Särskilt intressant ur ett resiliensperspektiv är modellverktygens inneboende förmåga att koppla ihop olika systemskalor, exempelvis från superlokal till regional nivå. Tyvärr är denna potential relativt outvecklad inom verktygsfältet. En annan viktig del som saknas inom området är en teoretisk och samhällsvetenskaplig grund och koppling (ibid.). Detta kan leda till en rad problem vid implementeringen i större skala, exempelvis: maktbalanser kan negligeras och understödjas snarare än att balanseras, minoriteter och ”NEJ-sägare” utesluts, otydligheter i beslutsfattandet skapar försvårat ansvarsutkrävande, vissa typer av kunskaper kan få ytterligare företräde framför andra, vissa typer av värden prioriteras, kopplingar mellan samverkansprocessen och dess omgivande beslutssystem hanteras inte, vilket leder till svårigheter att implementera beslut och/eller legitimitetsproblem, och frågan om incitament och kostnader för samverkan i regel negligeras (ibid.). Det finns med andra ord fortfarande behov av utveckling inom fältet.

Resiliens betonar som bekant förmågan hos komplexa socioekologiska system att anpassa efter påfrestande händelser så att dess grundläggande funktioner bibehålls. Men idén innefattar också en utvecklande dimension – att förbättra systemets

---

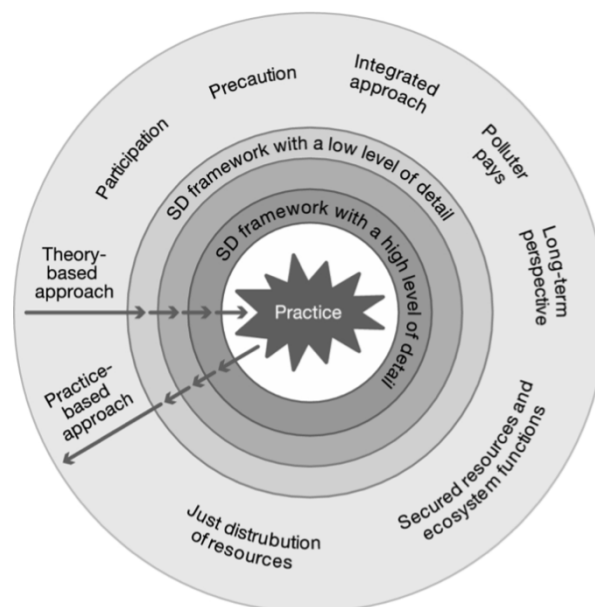
⁴ Inom fältet (*participatory modelling*) studeras och utvecklas planerings- och samverkansverktyg som innehåller modeller av olika slag (exv. begrepps- och tankemodeller, fysiska modeller som ett brädspel, rollspel och olika typer av matematiska simuleringsmodeller) tillsammans med deltagare som exempelvis lokalbefolkning, myndighetsrepresentanter och intresseorganisationer. Syftet är att stödja kollaborativ styrning, exempelvis genom att stödja lärande, formulering av alternativa scenarier, bedömning av osäkerheter och utvärdering av effekter. Se participatorymodeling.org för en översikt.

anpassningsförmåga och att utveckla det i en mer hållbar riktning. Hållbar utveckling kan därför ses som den normativa grunden för resiliens. Det vill säga ett samhälle kan inte sägas vara resilient om det inte samtidigt utvecklas hållbart.

Inom ramen för projektet har en innovativ modell för kopplingar mellan teori och praktik om hållbarhet i komplexa problem utvecklats: STEP – Sustainable development from Theory to Practice, (Hedelin, 2019). Modellen bygger på tidigare forskningsansatser kopplade till komplexitet och socioekologiska system (inom *adaptive management* och *resilience studies*), till integrering och helhetssyn (inom *integrated assessment*) och till transdisciplinär forskning (inom *transition management*). Men jämfört med dessa ansatser är STEP inte en teori som i sig ska omsättas till praktik utan en modell som beskriver hur befintliga och framtida teorier och empiriska data kan användas och omsättas till praktik, inklusive dynamiken mellan teoretiska och praktiska former av kunskap under den processen. STEP fokuserar på forskningen som sådan, och hur den kan förbättras i förhållande till komplexa resiliensproblem på den lokala nivån i praktiken.

Figur 3. Sammanfattande illustration av forskningsmodellen STEP. (SD = Sustainable Development)

En annan aspekt av kunskap och lärande som har beforskats i projektet är klimatundervisning i skolan. Olsson (2022a; 2022b) har studerat begränsningar i befintliga vägledningar och metoder för skolundervisning om klimatanpassning och klimatmitigering och hur dessa kan vidareutvecklas för att främja lärande för ett mer hållbart och resilient samhälle.

5.1.2 Styrning och sociala nätverk

Inom projektet har en omfattande studie genomförts för att undersöka styrning och sociala nätverk i tre reglerade älvar. Älvarna valdes som studieobjekt eftersom beslut om vattenregleringen sammankopplar flera olika politikområden: klimat-anpassning, klimatmitigering (förnyelsebar energiproduktion), naturmiljö samt en rad andra frågor. Älvarna utgör därmed utmärkta fall för att studera resiliens och hållbarhet. Vi ville använda fallen för att undersöka om och hur sociala nätverk kopplade till älvarnas reglering kunde fungera som integrerande delar i styrningen av frågorna som älvarna sammankopplar, och vilka faktorer som påverkar den integrerande funktionen. Det visade sig att i alla tre fall hade nätverken som finns i älvområdena (vattenråden) lett till integrering på den superlokala nivån, dvs kring specifika åtgärder som för förbättrad naturmiljö eller översvämningshantering. Nätverken hade dock inte lyckats stärka integrationen särskilt mycket av dessa politikområden på en högre geografisk nivå, exempelvis den kommunala eller regionala. Sju faktorer identifierades som styrande för detta – transparens i värdeavvägningar (1), kunskap om samverkan och styrning (2), samspel mellan nationella myndigheter (3), uppdelade finansieringsmodeller (4), otydliga roller och mandat (5), användning av nätverk för strategiska frågor (6) och styrsystemets konsistens (7). Detta får flera konsekvenser, bl. a att resurser för satsningar på klimat, naturmiljö och översvämningshantering sker utan en övergripande strategi på regional och kommunal nivå.

En annan aspekt av styrning som har studerats i projektet är den offentliga upphandlingens nuvarande begränsningar och utvecklingspotential för att främja ett hållbart och resilient samhällsbygge. Offentlig upphandling står för en mycket stor del av de konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen, både i Sverige och i Europa. Det finns också stora förhoppningar om att offentlig upphandling ska vara ett centralt verktyg för en hållbar och resilient samhällsbyggnad. Av det skälet genomfördes två studier av offentlig upphandling. I den ena lades fokus på begränsningar och utvecklingspotential i det relativt nya offentliga upphandlings-systemet i Sverige (Olsson och Öjehag-Pettersson 2020). Den andra studien inriktades istället på att kritiskt granska goda exempel på hållbar offentlig upphandling inom EU (Olsson et al. 2021), även här i syfte att undersöka de begränsningar och den utvecklingspotential i dessa med avseende på ett hållbart och resilient samhällsbyggande.

Ytterligare en aspekt som har studerats i projektet är praktiker och demokratiska processer som kan bidra till en samhällstransformation mot ett hållbarare och mer resilient samhälle. Baserat på de fokusgruppsintervjuer som genomfördes i projektet har exempelvis Olsson (2020) identifierat hållbara och resilienta praktiker i lokala svenska kontexter som speglar den så kallade ringmunksbaserat politiskekonomiska logiken. I artikeln diskuterar författaren flera exempel på ett resilient samhällsbyggande som också kan sägas utgöra delar av en transformation mot ett mer hållbart politiskekonomiskt system och samhällsbyggande. I en annan forskningsartikel studerar Olsson (2022c) olika sätt att utforma demokratiska processer för ett

rättvist, hållbart och resilient samhällsbyggande i relation till olika klimatrelaterade risker på lokal nivå.

En annan slutsats av projektet är att en politisk analys av klimatanpassning är nödvändig då politiken bestämmer samhällets anpassningssvar (Glover och Granberg 2020). Detta medför att politik inte bara är en viktig komponent i anpassningen utan att politik också kan ses som ett adaptivt svar i sig. Därför är det fruktbart och till och med nödvändigt att förstå klimatanpassning som politik. På detta sätt kan politik, politiska beslut och mål i sig ses som klimatanpassning och denna förståelse av klimatanpassning har konsekvenser för både vetenskap, praktik och samhällsresiliens.

5.2 Migration

5.2.1 Sociala nätverk och relationer

I studierna av flyktingskap och migration ligger särskild vikt på sociala nätverk och betydelsen av relationer. Det övergripande resultatet visar att olika typer av relationer och nätverk är avgörande för ett effektivt mottagande, särskilt när det gäller samarbete mellan olika civilsamhällesorganisationer, samt mellan civilsamhället och kommuner. I detta sammanhang visar de analytiska resultaten att relationer och sociala nätverk spelar roll för ett par olika dimensioner.

För det första, det är lättare att initiera samarbete med organisationer när det redan finns etablerade sociala nätverk och relationer. Även om detta kan verka simplistiskt och självklart, kan konsekvenserna av en brist på sådana relationer innebära att civilsamhällesaktörer inte kan vara lika effektiva eller utnyttja sin kunskap och kompetens fullt ut. I ett samhälle där vi står inför komplexa framtida utmaningar kommer hela samhällets kraft och förmåga vara av vikt.

För det andra, även om flyktingsituationen inte var det primära fokuset i den empiriska datainsamlingen, har många respondenter återvänt till perioden 2015/2016 för att exemplifiera och diskutera olika perspektiv och nivåer av samarbete. Det framgår tydligt att olika typer av kriser och komplexa situationer kan trigga en initiering av relationer och samarbete. Dessa relationer blir essentiella att upprätthålla, enligt respondenterna, för att underlätta framtida samarbetsinsatser.

Slutligen, när det gäller relationen till offentliga verksamheter, oavsett om det är kommunala aktörer eller statliga, framhåller flera civilsamhällesorganisationer vikten av inkludering och behovet av att bli uppskattade för det arbete de utför. Här finns det en tydlig skillnad mellan de mer etablerade och större organisationerna som anser sig få uppskattning. Å andra sidan påpekar flera av de mindre organisationerna att de känner sig förbisedda och har svårt att få finansiella resurser för sin verksamhet, vilket kan vara problematiskt eftersom det är en blandning av olika organisationer som skapar hållbarhet och resiliens på lokal nivå.

5.2.2 Kunskap och lärande

I det empiriska materialet, kopplat till flyktingskap och migration pågår ett omfattande utbyte av kunskap mellan olika civilsamhällesorganisationer. I Malmö, till exempel, var det uppenbart att denna kunskapsdelning ägde rum på olika arenor och berörde flera olika typer av informations och kunskapsutbyte. På en praktisk nivå delade flera organisationer med sig av sina metoder, platser och tidpunkter för verksamhet. Detta gjordes främst för att undvika dubbelarbete och täcka eventuella luckor i stödet till flyktingar. Dessutom delar organisationer ofta information om tillgängliga projekt att ansöka om samt strategier för att öka chansen att få sina ansökningar beviljade. Denna kunskapsöverföring skedde främst inom och mellan organisationer som antingen hade befintliga relationer eller var en del av olika paraplyorganisationer. Detta ansågs av respondenterna som nödvändigt då civilsamhället upplevde att det sociala skyddsnetet blev allt sämre, vilket i sin skapar ökade behov hos sårbara och utsatta grupper i stort, där även flyktingar ingår.

De organisationer som hade djupgående relationer delade också med sig av mer känslig information. Det är dock viktigt att betona att organisationer som har kontakt med sårbara grupper, såsom papperslösa eller ensamkommande, agerar som portvakter och endast delar information och samarbetar med välrenommerade organisationer. Här är lärandet och kunskapsutbytet med begränsat, av naturliga skäl.

5.2.3 Resilient styrning

Resiliens styrning har inte primärt studerats inom ramen för forskning kring flyktingskap. Däremot är flera av resultaten indirekt kan kopplas till resilient styrning vilket blir av vikt för civilsamhällets förmåga att stödja flyktingar, samt civilsamhällets och kommuners möjligheter att samarbeta.

Flera organisationer beskriver hur formerna för projektfinansiering försvårar och i vissa fall gör det omöjligt för dem att söka medel för sina projekt. Liknande tidigare forskning på området, påpekas att ansökningsprocesserna är krångliga. Den primära problematiken ligger dock i att civilsamhällesorganisationer, även de med hög grad av professionalisering, upplever att de kontinuerligt måste anpassa sina projekt för att passa in i utlysningarna. Det är naturligtvis en del av processen, men när utlysningarna inte alltid tar hänsyn till de verkliga behoven som civilsamhällesorganisationerna upplever, resulterar det i projekt som är utformade enligt utlysningens krav men som inte är optimala i praktiken, enligt civilsamhället. Därför efterfrågas fler projektutlysningar där civilsamhället, antingen enskilt eller i samarbete med kommunen, ges möjlighet att forma sina ansökningar utifrån de faktiska behoven som de upplever.

Samfattningsvis utgör en mångfald av organisationer på lokal nivå som kan stödja olika grupper och därmed komplettera varandra en övergripande aspekt av resiliens och skapandet av hållbara samhällen. Det innebär att stöd till civilsamhället måste vara tillgängligt för alla delar av civilsamhället, inte bara de stora och

etablerade organisationerna. Även om dessa organisationer inte primärt fokuserar på frågor kring flyktingar och migration, visar denna forskning, i likhet med tidigare studier, att när det uppstår ett behov inom civilsamhället, så finns det en vilja och förmåga att agera. När det gäller flyktingskap och migration ställer många väletablerade organisationer upp, såsom Stadsmissionen, Röda Korset, religiösa samfund, studieförbund, kulturorganisationer och idrottsföreningar. Återigen är det mångfalden av olika typer av civilsamhällesorganisationer som gör det möjligt att skapa resilienta och hållbara samhällen. Slutligen, eftersom relationer framstår som avgörande för samarbete, behöver samhällen skapa samlingsplatser eller naturliga mötespunkter där civilsamhället, offentliga aktörer och andra kan mötas och bygga relationer.

5.3 Våldsbejakande extremism och radikalisering

Resultaten inom detta empiriska område är något begränsat eftersom forskarna inom sakområdet av olika anledningar bara har varit anställda inom projektet under kortare perioder. Hösten 2021 anställdes dock en doktorand i statsvetenskap på Mittuniversitetet med fokus på våldsbejakande extremism och radikalisering. Doktorandprojektet anknyter främst till projektets temaområden styrning och sociala nätverk, där policyprocesser rörande våldsbejakande extremism och radikalisering i Sverige studeras från 2010 fram till idag.

Under 2010-talet sker en tämligen omfattande policyförändring kring våldsbejakande extremism i Sverige, bestående av ett ökat fokus på socialpreventiva åtgärder och lokal resiliens. Inom ramen för doktorandprojektets avhandlings-PM (vilket är en initial plan för avhandlingen som författas under projektets första år) gjordes en litteraturöversikt kring denna policyförändring. Syftet med litteraturöversikten var att kartlägga forskningsfältet och identifiera kunskapsluckor. En central sådan lucka var den om vilka samhällsaktörer och idéer det är som format policyförändringen i Sverige. Doktorsavhandlingen avser fylla denna kunskapslucka genom att identifiera aktörer och koalitioner, deras idéer i frågan, samt framställningen av dem. De teoretiska ramverken som används för att göra detta är *Advocacy Coalition Framework* (ACF) och *Narrative Policy Framework* (NPF).

Det förstnämnda ramverket, ACF, föreslår att politikbildning och implementering kan förstås genom att betrakta politiska aktörer som ingår i "koalitioner" – grupper av intressegrupper, byråkrater, forskare och andra aktörer som delar gemensamma policypreferenser och därför drar åt samma håll för att påverka politiken eller i vissa fall samarbetar för samma sak. ACF fokuserar på att identifiera och analysera dessa koalitioner, deras kärnvärderingar, policypreferenser och resurser, samt hur de samarbetar och konkurrerar med varandra för att påverka politiken. En central idé inom ACF är att politiska processer präglas av långsiktiga, stabiliserade koalitioner som tenderar att följa en viss policyriktning över tid, även om det kan finnas konflikter och förändringar inom koalitioner själva. I avhandlingen används

ACF för att studera aktörer och deras idéer, samt aktörernas samverkan för att forma policy kring våldsbejakande extremism i Sverige.

NPF är ett ramverk inom statsvetenskap som används för att analysera hur narrativ eller berättelser används för att forma politik och politiska beslut. Enligt NPF är narrativ centrala för att påverka politiskt beslutsfattande genom att skapa förståelse, forma värderingar och mobilisera stöd för olika policyalternativ. NPF analyserar olika aspekter av narrativ, inklusive de aktörer som skapar och sprider dem, de teman och värderingar de framhäver, samt de strategier som används för att göra narrativen övertygande och inflytelserika. Genom att studera narrativ kan vi förstå hur politik skapas, förändras och implementeras, och hur olika narrativ kan konkurrera eller samverka för att påverka politikens riktning. NPF används i avhandlingsprojektet för att studera aktörernas användning av narrativ för att influera policy.

I avhandlingens första artikel studeras samhällsaktörerna och narrativen som format debatten på den nationella nivån i Sverige mellan år 2013 och 2022. Detta görs genom att studera aktörernas *värderingssystem (belief systems)* eller idébildningar och samverkan i koalitioner (*advocacy coalitions*), det vill säga informella nätverk eller kopplingar baserade på gemensamma värderingssystem. För att studera och mäta aktörernas värderingssystem syntetiseras resultaten från befintlig forskning om policyförändringen kring våldsbejakande extremism och radikalisering. I studien görs en litteraturoversikt som visar att forskningen kan delas in i två spår. Det ena spåret, vilket vi benämner ”*micro-belief*”, fokuserar på säkerhet, lokal resiliens, sektorsövergripande myndighetssamverkan och individuell prevention (Pressman and Davies 2022; Fiedler et al., 2019; Logan and Sellers, 2019; Logan and Lloyd 2019; Weine et al. 2017; van der Weert and Eijkman 2019; Christiaens et al. 2018; Lobato et al., 2022; Buoncompagni 2022; Spalek and Weeks 2017). Det andra spåret, som vi benämner ”*macro-belief*”, problematiserar policyförändringen och pekar på utmaningar med att välfärdspensionärer på den lokala nivån arbetar med frågor som traditionellt sett förknippas med säkerhetsaktörer på nationell och internationell nivå (Ragazzi, 2017; O’Donnell, 2016; Millet and Ahmad, 2021; Coppock and McGovern 2014). Dessa två spår från litteraturstudien används i studien för att mäta värderingssystem. Datamaterialet består av fem statliga utredningar (SOU:er) om våldsbejakande extremism och 171 tillhörande remissvar från olika samhällsaktörer i Sverige. Studiens metod är kvantitativ innehållsanalys. De två teoretiska ramverken ACF och NPF kombineras i studien.

Studiens preliminära resultat visar att en rad olika samhällsaktörer format debatten om policyförändringen på den nationella nivån i Sverige: kommuner, regioner, statliga myndigheter, forskare, intresseorganisationer och civilsamhällesorganisationer. Vidare visar resultaten att samhällsaktörernas idéer reflekterar de två spåren ”*micro-beliefs*” respektive ”*macro-beliefs*” som identifierats i forskningslitteraturen.

Avhandlingens första artikel, som beskrivs ovan, visar bland annat att forskare är en av de samhällsaktörer som format debatten kring policyförändringen i Sverige. Avhandlingens andra artikel tar avstamp i detta forskningsfynd och studerar

forskarens betydelse i formandet av så kallad policykunskap (*policy knowledge*) i nyhetsmediadebatten kring koranbränningar i Sverige. Artikeln, som fortfarande är i ett tidigt skede, analyserar nyhetsartiklar från fyra av Sveriges största tidningar (Dagens Nyheter, Aftonbladet, Expressen och Svenska Dagbladet). Policykunskap innebär kortfattat antaganden om:

- omfånget av ett problem
- orsaker till problemet
- lösningar på problemet.

Vidare använder artikeln det teoretiska ramverket ACF och metoden social nätverksanalys.

Avhandlingens artikel 3 och 4 är fortfarande under planering men kommer att angripa arbete mot radikaliserings och extremism på lokal nivå i Sverige.

5.4 Tilläggstudie: Pandemi i det lokala

Utbrottet av coronaviruset som orsakade Covid-19 innebar en av de största samhällspåfrestningarna på flera decennier, såväl globalt som för Sverige och blev därför en prövning av samhällets resiliens. MSB gjorde i samband med utbrottet en akututlysning för studier om pandemin där projektgruppen, i konkurrens, erhöll medel för en tilläggstudie om kommuners organisering av pandemihanteringen. Mer precist studerade vi om Sveriges kommuner aktiverade krisledningsnämnd (LKN) i Coronapandemin och i så fall när, hur, varför samt hur länge. Vi studerade också vilka andra organisatoriska lösningar kommuner gjorde för att fatta beslut och implementera pandemiåtgärder.⁵

Syftet med studien var att skapa kunskap om kommunal styrning och ledning i hanteringen av den pågående Covid-19-pandemin. Särskilt studerade vi vilken betydelse institutionell flexibilitet inom styrning och ledning har för lokalsamhällelig resiliens. Studien var unik på det sättet att vi i realtid kunde studera hur resiliens manifesteras i hantering och konsekvens av en allvarlig samhällsstörning.

Studiens material samlades in i två steg: (i) en enkätundersökning till samtliga kommuner om vilka organisatoriska åtgärder som de eventuellt har gjort under 2020 i relation till Covid-19-pandemin och (ii) uppföljande intervjuer med nio kommuner för att få en mer djupgående kunskap om anledningar till och konsekvenser av de organisatoriska åtgärderna.

Av de 177 kommuner som svarade på enkäten var det 75% att de inte låtit sin KLN träda i funktion under 2020 till följd av Covid-19, medan 9% svarade att de låtit nämnden träda i funktion vid ett tillfälle och 16% att de aktiverat nämnden vid mer än ett tillfälle. Av de kommuner som inte låtit KLN träda i funktion diskuterade 102 denna möjlighet men valde aktivt att inte låta den träda i funktion.

---

⁵ En kortversion av rapporten från tilläggstudien, från vilken detta avsnitt är taget, finns tillgänglig på <https://www.msb.se/sv/publikationer/kommunal-organisering-av-pandemirespons-en-realtidsstudie-av-lokal-resiliens-kort-rapportversion/>.

Krisledningsnämnderna har beslutat om samordningsfrågor (26%), inriktning (33%), personalförsörjning (18%), verksamhetens kontinuitet (49%) samt frågor kring åtgärder för begränsning av smittspridning (41%). Några exempel på beslut är riktade restriktioner, besöksförbud på äldreboenden, indragna alkoholtillstånd och återbetalning av utskänkningstillstånd, aktivitetsstöd, resursfördelning, stängning av verksamheter och beställning av skyddsutrustning. Därtill har 170 av kommunerna svarat att de haft någon form av särskild organisation aktiverad med anledning av Covid-19-pandemin. Kommunerna benämnde sin särskilda organisation på många olika sätt, men de huvudsakliga uppgifterna var tämligen samstämmiga: att samordna och definiera en gemensam inriktning för kommunens pandemihantering.

I intervjuerna framkom att Covid-19-pandemin oftast inte bedömts som en kris-händelse som kräver extraordinära åtgärder. Snarare sågs den som en långdragen kris som kräver en uthållig organisering. Pandemin förstods också som en bred kris som bäst hanteras inom ordinarie verksamhet där KLN endast aktiverats om det inte är möjligt att hantera påfrestningar inom ordinarie organisering. Det fanns dessutom en rädsla för att skada demokratin och mänskliga rättigheter genom att ha ett centraliserat beslutsfattande som en KLN innebär under en längre tid. Att arbeta genom KLN riskerade därtill att pandemihanteringen politiseras genom att den professionella organisationen övertas av politiker.

En central aspekt av krisledningen är att försöka minimera osäkerhet och arbeta efter lägesbilder. För att minska osäkerheten är kommunikation mellan olika aktörer av största vikt, detta bidrar till att stärka den flexibilitet som är nödvändig för att hantera förändrade förutsättningar. Osäkerhet kan uppstå dels genom komplicerad organisering av krishanteringen, otydligheter från nationella beslut, ryktesspridning, men också genom att medborgares problem med att följa restriktioner och rekommendationer. Vidare är Covid-19-pandemin en kunskaphändelse där lärandet sker kontinuerligt under krisen. Lärandeprocessen baseras på uppföljningar, riskanalyser och dokumentering. Kunskapen som genererats under pandemin kan sedan ligga till grund för revidering av krisplaner, organisering och andra kriser som uppstår vid sidan av Covid-19-pandemin.

Den kanske viktigaste slutsatsen är att kommuner i allmänhet vill absorbera störningar och kriser med hjälp av operativ flexibilitet i den ordinarie organisationen. Nästan alla kommuner i studien har aktiverat någon form av särskild organisation som har framför allt en samordnande, koordinerande funktion dels horisontellt mellan olika förvaltningar, dels vertikalt mellan verksamhet, linjeledning och politiker.

I de allra flesta kommuner tillträder KLN bara för specifika syften, och då vanligtvis för ett eller flera beslut och det är endast i undantagsfall som KLN stannar kvar i ett tillträtt läge. En bild som framträder är att politikerna, genom att ta över krishanteringen, skulle kunna utöva en slags centraliserad och koncentrerad maktutövning som riskerar frånta tjänstepersonerna deras legitima professionalitet. Å ena sidan kan detta ses som de folkvalda representanterna fatta de viktiga

besluten vid en allvarlig samhällsstörning. Å andra sidan finns generellt sett en mycket hög administrativ kapacitet, god organisation och hög kompetens i både ledning och verksamhet. Oavsett vilket så har det varit centralt under 2020 att politikerna ständigt hålls informerade om läget och eventuella förändringar.

Kommunernas organisering framstår i vår studie som *sansad, tillitsfull* och *pragmatisk*. Den är *sansad* då inga kommuner tycks avvika från de nationella riktlinjerna och inga kommuner tycks ha infört någon extraordinär organisation som ”tagit över” krishanteringen. Den enda egentliga substantiella kritiken tycks ha rört den ibland korta framhållningen i nya riktlinjer samt beställning och distribution av skyddsutrustning.

Organiseringen är *tillitsfull* mellan kommunens olika verksamheter och kännetecknas av flexibilitet där organisationen anpassats efter de verksamheter som varit hårdast drabbad. Händelsens konsekvenser har slagit oproportionerligt mellan verksamheter, där särskilt kvinnodominerade sektorer som vård och omsorg varit hårdast utsatta. Organiseringen har också varit tillitsfull vertikalt med ett öppet informationsflöde mellan krishanteringsorganisationen och politikerna.

Organiseringen framstår slutligen som *pragmatisk*. Vissa kommuner har väl utarbetade nivåer av krisorganisering med tydliga kriterier för vad som skiljer en nivå från en annan. Andra kommuner har en mer generell beskrivning där organisationen formas och anpassas efter det aktuella läget. Det som avgör organiseringen är de lokala förutsättningarna, de förberedda planerna, de inarbetade arbetssätten och liknande.

I Sverige skiljer sig de lokala förutsättningarna för kommunal krishantering åt i mycket hög grad genom kommunernas mycket olika villkor. När det gäller organiseringsfrågan är det särskilt personalmängden i krisberedskapsfunktionen som är slående olika. Vi har i studien stött på alltifrån en personalmängd på 10 % av en heltid till en mindre avdelning med flera heltidsarbetande. Detta speglar förstås kommunens befolkningsmängd och totala resurser men påverkar självklart hur organiseringen ser ut och vad den klarar av att hantera. Det finns en utmattningsrisk dels för den enskilda medarbetaren i krishanteringsorganisationen eller i någon hårt ansträngd kommunal verksamhet, dels för organisationen om nyckelkompetenser riskerar att försvinna. En risk är att de beslut som en krisorganisation fattar normaliseras. I förlängningen kan det finnas värderingsmässiga och demokratiska risker med detta om pandemin och dess restriktioner pågår väldigt länge.

Genom att arbeta tvärsektoriellt lär sig många mer om kommunen både som organisation och om dess verksamhet. Det finns också en kunskapsackumulering som tvingas fram både för att det är en ovanlig händelse och för att den pågår över lång tid. Det viktigaste är kanske ändå att kunskapen i den kommunala organisationen om vad krishantering är eller kan vara etablerats och fördjupats. Det framstår närmast som att Covid-19-pandemin har medfört att kommunorganisationen genomgått en snabbkurs i praktisk krishantering, vilket några intervjupersoner ser som en legitimitetsvinst.

6 Slutsatser

Projektets syfte var att bidra till ett resilient samhälle genom fördjupad och nyanserad förståelse av de kontextuella och bakomliggande faktorer som skapar och upprätthåller resiliens respektive bryter ned och underminerar densamma. Resultaten från de olika delstudierna och temana finns som vanligt i projektets vetenskapliga publikationer. Här ger vi dock några mer övergripande slutsatser.⁶

En första observation är att begreppet resiliens inte används i någon större utsträckning hos de organisationer och professioner vi har studerat. Möjligen är begreppet mer vanligt förekommande i diskussioner om stora samhällsutmaningar som klimatförändringar och grön energiomställning än om mer avgränsade eller specifika problem som naturolyckor och radikaliserings. Vi kan också notera att resiliens används mer på en högre abstraktionsnivå än i praktiskt arbete, vilket var väntat då begreppet är så mångbottnat och kan definieras och användas på så många olika sätt. Det är inte tillräckligt precist för att tillämpas i praktiskt arbete, utan passar bättre för strategier, målbilder och liknande.

Samhällsresiliens handlar om samhällets förmåga att motstå och återhämta sig från olika typer av kriser och påfrestningar, inklusive naturkatastrofer, pandemier, ekonomiska kriser och andra typer av störningar. Några centrala aspekter av samhällsresiliens i Sverige består, liksom i många andra länder av följande:

- Krisberedskap och krishantering
- Robust infrastruktur:
  - Fysisk infrastruktur, som vägar, broar, elnät och vattenförsörjning,
  - Social infrastruktur, det vill säga alla de grundläggande tjänster, anläggningar och system som behövs för att stödja och förbättra livskvaliteten i ett samhälle såsom utbildning, sjuk- och hälsovård, socialtjänst, kultur och fritidallmän säkerhet, transporter och bostäder,
  - Digital infrastruktur, som cybersäkerhet och tillförlitlig digital kommunikation som är avgörande för att upprätthålla samhällsfunktioner och informationsflöden även under kriser.
- Social sammanhållning och socialt kapital (gemenskap och tillit, jämlikhet och inkludering)
- Ekonomisk motståndskraft (diversifierad ekonomis, sociala skyddsnet)
- Miljömässig hållbarhet (klimatanpassning och naturvård)
- Lärande och utveckling (utbildning och medvetenhet, erfarenhetsutbyte och innovation)
- Hälsa och sjukvård (robust hälsosystem och insatser för förebyggande hälsa).

---

⁶ | skrivande stund är det många politiska strömningar och geopolitiska händelser och spänningar som sannolikt påverkar Sveriges resiliens på både kort och lång sikt. Vi håller oss dock medvetet ifrån dessa i vår framställning då de inte låg inom projektets syfte och studieområde.

Sveriges samhällsresiliens har flera unika egenskaper och särdrag som skiljer den från andra länders resiliensstrategier. Helt central är den välutvecklade, eller mogna välfärdsstaten som erbjuder omfattande sociala skyddsnät som sjukvård, arbetslöshetsersättning och socialt stöd. Denna bidrar till att individer och samhällen har en grundläggande säkerhet och resurser att falla tillbaka på i krissituationer. Utifrån resiliens teori kan det förstås som att Sverige har en hög nivå av absorptionskapacitet genom de offentliga system som redan är på plats. Ett exempel på det är när Covid-19-pandemin hanterades genom de befintliga organisationerna och systemen snarare än att en separat krishanteringsorganisation byggdes upp. Ett annat sätt att förstå betydelsen av en mogen välfärdsstat är att den i sig utgör samhällets resiliens. Nivån på samhällets resiliens motsvaras i så fall av nivån på hur välfungerande välfärdsstaten är.

Förmågan att snabbt anpassa sig till förändrade förhållanden och nya typer av kriser är också avgörande för samhällsresiliens. Denna förmåga kan ses som en del av absorptionskapaciteten. Organisationer och myndigheter som har utvecklade flexibla strukturer och processer som möjliggör snabb anpassning och innovation vid kriser har sannolikt större möjlighet att klara av störningar. En förutsättning för att klara av snabb anpassning ligger i en välutbildad och kompetent personal. Ett aldrig så flexibelt system för välfärd kan varken agera på egen hand eller skötas av en tillfällig krisprofession. Av detta följer att personal på alla nivåer inom den offentliga sektorns organisationer bör vara utbildade och övade i hur olika störningar kan bemötas och hanteras. Det ger förutsättningar att ha en permanent resiliens samt bibehålla och stärka den ovan nämnda kapaciteten. Sverige är därtill ett av de mest digitaliserade länderna i världen, vilket innebär att landet har en stark teknisk infrastruktur som stödjer krisberedskap och hantering. Digitala verktyg och plattformar kan därför nyttjas för att förbättra informationsdelning och koordinering under kriser.

Möjligheterna till snabb anpassning beror förstås på vad det är för hot eller händelse som ska hanteras, men förutsättningarna skiljer sig mycket åt över landet. Sverige har ett decentraliserat system för krishantering, där kommuner och regioner har stor självständighet och ansvar för lokal krisberedskap och krishantering. Detta skiljer sig från många andra länder där krisberedskap ofta är mer centraliserad. Lokalsamhällen spelar därför en avgörande roll i att hantera kriser och händelser. Starka, lokalt förankrade nätverk och organisationer är centrala för att upprätthålla verksamheter och stödja invånarna under kriser. Skillnaden i förutsättningar mellan större städer, mindre tätorter och glesbygd är stor. Det finns många detaljer som skiljer sig åt, exempelvis vad gäller resurser, kompetens, och organisering. Generellt handlar det dock om personaltäthet i förberedelsestadiet och flexibilitet i responsfasen av händelser. De lagstiftade uppgifter som alla kommuner har att uppfylla inom krisberedskap och civilt försvar är väldigt lite anpassade till kommuners olika geografiska och personella förutsättningar. Det gör att risk- och sårbarhetsanalyser, planer, utbildning och övning med mera ser mycket olika ut över landet och är av olika kvalitet. Även om lagstiftarens intention om lokal anpassning är lovvärd finns det på många platser inte möjlighet att ens uppfylla de minimikrav som ställs.

När det gäller respons har vi i projektet observerat en snabb flexibilitet på lokal nivå i konkreta verksamheter som vården, skolan och hos vissa civilsamhällesorganisationer och företag. Små tätorter och samhällen framstod som särskilt reaktionssnabba på grund av korta beslutsvägar, täta nätverk, och en generell vana att ställa om verksamheter. Vi vet från tidigare forskning att socialt kapital, såsom tillit, nätverk och gemenskap, är viktiga faktorer för att stärka samhällets resiliens. Sverige har historiskt sett höga nivåer av social tillit och starka sociala nätverk. Detta är dock något som ändras över tid och ser olika ut över landet. Man kan inte heller ta för givet att tillit ska lösa problem i sig själv. Det sociala kapitalet bidrar till att människor litar på varandra och på myndigheterna, vilket är en viktig faktor för effektiv krishantering och återhämtning. Därför är investeringar i att bygga och underhålla socialt kapital en väg till att förbättra samhällets förmåga att hantera och återhämta sig från störningar och händelser.

Mot denna bakgrund och våra studier i projektet kan vi se att den helt fundamentala grunden för Sveriges samhällsresiliens ligger i en transparent demokrati en välfungerande välfärdsstat. Men, det finns också några områden där vi kan se en risk för underminering av det resilienta samhället. Genom att förstå dessa områden kan vi bättre identifiera och hantera de risker som underminerar samhällets förmåga att klara störningar och kriser.

En av de primära faktorerna som påverkar samhällsresiliensen är ekonomiska förhållanden och sysselsättningsgrad. Lokala ekonomiska chocker och låg sysselsättningsgrad kan kraftigt påverka kommunernas förmåga att återhämta sig från kriser. Spatial tillgänglighet och transportnätverk spelar här en viktig roll, då de kan hjälpa till att mildra effekterna av dessa chocker genom att förbättra tillgången till jobb och resurser.

Mental hälsa och sociala determinanter är också avgörande för samhällsresiliensen. Mental hälsa bland befolkningen, inklusive PTSD och andra psykiska hälsoproblem, påverkar direkt individers och samhällets förmåga att hantera och återhämta sig från stress och kriser. Speciellt bland flyktingar har svag socialt stöd och arbetslöshet identifierats som bidragande faktorer till sämre mental hälsa och lägre resiliens. Socialt kapital, definierat som de nätverk och förtroenderelationer som finns inom ett samhälle, är avgörande för att hantera kriser. Urbanisering, tillsammans med tillgång till tjänster och transport, kan påverka det sociala kapitalet genom att förändra befolkningsstrukturen och skapa nya sociala dynamiker. Brist på socialt kapital kan leda till försämrad förmåga att hantera och återhämta sig från kriser.

Kritisk infrastruktur, såsom energisystem, telekommunikation och järnvägar, är också en nyckelfaktor för samhällsresiliens. Variationer i hur system för kritisk infrastruktur är designade och fungerar kan leda till olika nivåer av robusthet och återhämtningsförmåga efter störningar. Integrationsproblem och socialt stöd för migranter är ytterligare faktorer som kan underminerar samhällsresiliensen. Långsiktig arbetslöshet, svaga sociala nätverk utanför familjen och bristande stöd från myndigheter gör det svårt för migranter att integreras i samhället. Dessa problem är särskilt akuta bland flyktingar, som ofta står inför kulturella och sociala

utmaningar utöver ekonomiska svårigheter. Detsamma gäller även de delar av befolkningen som är i liknande situation men som inte är migranter.

Flera av projektets studier handlar om tämligen plötsliga eller rent akuta händelser som utsätter (det lokala) samhället för olika typer av påfrestningar. Förmågan att bemöta, hantera och återhämta sig från sådana störningar är viktig för såväl lokala samhällen som landet i stort. Men resiliens handlar också om mer långsiktiga förändringar som inte är chockartade utan som kommer långsamt krypande. Inom projektet är denna typ av samhällsutmaning mest framträdande i klimatområdet, men kraven på miljömässig hållbarhet, fattigdomsbekämpning och social rättvisa delvis kodifierade i de globala målen för hållbar utveckling (SDG) är globalt sett mycket bredare. När dessa förändringar är mycket stora och allvarliga krävs genomgripande och ambitiösa samhällsförändringar. Resiliensforskningen talar i detta sammanhang ibland om *transformationsförmåga*. Det är en förmåga som behövs när samhällsstörningar är så pressande att det inte räcker att absorbera dem eller att anpassa samhället till dem. Istället måste samhället och vårt sätt att leva i det genomgå grundläggande förändringar (till exempel genom tekniska innovationer, institutionella reformer, beteendeförändringar och så vidare) för att stödja önskvärda framtider. En central fråga är dock vad som utgör transformativ förändring, hur konceptet kommer att förändras när det översätts från ett akademiskt koncept till normativa åtgärder och hur denna process kan påverka sociala, politiska och miljömässiga förändringar. Det finns inom forskningen flera ansatser och perspektiv på transformation (se t.ex. Scoones et al. 2020), men utifrån projektets studier kan vi se några risker med den praktiska transformationen.

En första risk är att sociala skillnader inte beaktas tillräckligt i transformationen och att bördan riskerar falla på sårbara grupper och aktörer. En andra risk är transformationen blir ett ändamål i sig själv och man riskerar missa eventuella lösningar som redan finns eller som ligger i motståndet mot förändring. En tredje risk är att makt och politik påverkar transformationen på ett sätt som framför allt gynnar ”sig själv” en negativ politisering, där makt och ideologi blir viktigare än människor och miljön. Det kan leda till att transformationen tappar i legitimitet. Till dessa risker kan också läggas de utmaningar som följer komplexa systemförändringar. På samma sätt som när jägarsamhället blev jordbrukssamhälle, och jordbrukssamhället blev industrisamhälle kommer dagens globala utmaningar att kräva systemiska förändringar in i en ny tidsålder där resiliens möjligen kan utgöra en av nyckelförmågorna.

6.1 Vidare läsning

Här listas några av publikationerna från projektet inom de empiriska och teoretiska områdena. Vi hänvisar till respektive forskare för fler och senare publikationer.

Becker, P., Sparf, J. and Petridou, E. (2024). Identifying Proactive and Reactive Policy Entrepreneurs in Collaborative Networks in Flood Risk Management. *Policy & Politics*, 52 (2), 298–320.
<https://doi.org/10.1332/03055736Y2023D000000006>

Glover, L. and Granberg, M. (2020). *The Politics of Adapting to Climate Change*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-46205-5>

Hedelin, B., Gray, S., Woehlke, S., BenDor, T. K., Singer, A., Jordan, R.,... and Sterling, E. (2021). What's left before participatory modeling can fully support real-world environmental planning processes: A case study review. *Environmental Modelling & Software*, 143, 105073.
<https://doi.org/10.1016/j.envsoft.2021.105073>

Kolmodin, S. (2024). Collaboration to support refugees : The importance of locallevel relations among civil society organizations. *Journal of Civil Society*, 20 (2), 130–149.

Olsson, D. (2022) From Technocracy to Democracy: Ways to Promote Democratic Engagement for Just Climate Change Adaptation and Resilience Building. *Sustainability*, 14,1433. <https://doi.org/10.3390/su14031433>

Olsson, D. (2021) Empowering political engagement with unsustainable actions: the possibilities and limitations of teaching guides for climate change education, *Environmental Education Research*, 28 (8), 1109–1125.
<https://doi.org/10.1080/13504622.2021.2007221>

Petridou, E., Becker, P. and Sparf, J. (2021). Policy Entrepreneurs in Local Public Administrations: A Social Network Analysis of Lomma and Staffanstorp Municipalities, Sweden. *Politics & Policy*, 49 (2), 414–445.
<https://doi.org/10.1111/polp.12400>

Petridou, E., Sparf, J., Zahariadis, N., and Birkland, T. (2025). *Policy Entrepreneurs, Crises, and Policy Change*. Cambridge University Press.
<https://www.cambridge.org/no/universitypress/subjects/politics-international-relations/political-economy/policy-entrepreneurs-crises-and-policy-change?format=PB>

Sparf, J. (2019). Interfaces in Temporary Multi-Organizations in Routine Emergency Management: The Case of Stockholm. *Safety Science*, 118, 702–708.
<https://doi.org/10.1016/j.ssci.2019.05.043>

Sparf, J., Petridou, E., Granberg, M., Becker, P., and Onn, B. (2022). Pandemic responses at the subnational level: Exploring politics, administration, and politicization in Swedish municipalities. *European Policy Analysis*, 8, 327–344.
<https://doi.org/10.1002/epa2.1151>

7 Oförutsedda resultat

I många forskningsprojekt, särskilt sådana som pågår under flera år, är det vanligt att kunskap framkommer eller att projektet producerar något som inte förutsågs vid ansökningstillfället. Från detta projekt vill vi framför allt lyfta fram det spel, ett så kallat "serious game" med namn *Pressant Läge*, som vi har utvecklat inom arbetspaketet experimentstudie och temat kunskap och lärande. Därtill ges några exempel på nya forskningsprojekt som kommer ur det föreliggande projektet.

7.1 Pressat läge: Ett "serious game" för att bygga motståndskraft genom interaktivt lärande

Spelet, Pressat läge, har sin grund i projektets empiriska studieområden – klimat-anpassning, flyktingskap, samt terrorism och våldsbejakande extremism – är avsett att främja en bredare samhällsresiliens. Det simulerar olika scenarier och utmaningar där spelarna, i roller som tjänstepersoner, måste samarbeta för att identifiera och genomföra åtgärder för att stärka samhällets motståndskraft.

Spelet är utformat som ett klassiskt brädspel där spelare samlas runt ett spelbräde utformat som en karta. Spelbrädet finns i tre versioner: glesbygdskommun, mellanstor stad samt storstad, alla med olika förutsättningar och utmaningar. Varje spelbräde kommer också med olika förutsättningar för att spegla olika politiska agendor, geografi och demografi.

Spelet innehåller sex olika roller, men varje roll kan besättas av upp till två spelare, vilket gör att spelet kan spelas av 6–12 personer. Det är också möjligt att spela med flera spelbräden parallellt för att möjliggöra ännu fler deltagare. Under spelets gång befinner sig spelarna mitt i en serie händelser som utmanar samhällets resiliens till det yttersta. Spelarnas roller representerar olika tjänstepersoner med ansvar för samhällsviktig verksamhet. Deras uppgift är att tillsammans komma fram till ett antal åtgärder som stärker samhällets beredskap inför händelser med koppling till klimatförändringar, antagonistiska hot och migration. Spelet bygger på samarbete mellan spelarna där de gemensamt måste enas om strategier och åtgärder som tar hänsyn till helheten. Det främjar därmed gränsöverskridande samarbete och åtgärder som är anpassade för att möta komplexa utmaningar. Huvudfokus i spelet ligger således på samarbetsaspekten, där spelarna tillsammans konfronteras med en intrikat problembild som de måste lösa i symbios.

Spelet är i första hand utvecklat för studenter som går universitetsutbildningar med inslag av risk- och krishantering på samhällsnivå. Det kan emellertid också användas som en lärandeaktivitet under fortbildningar som riktar sig till andra målgrupper, som till exempel tjänstepersoner och politiker på kommunal och regional nivå. I det senare fallet är tanken att spelarna intar sina egna roller, alternativt byter roller med varandra men likväl utgår från de roller som finns representerade vid speltillfället.

Figur 4. Bild på spelets framsida.

7.1.1 Bakgrund och spelutveckling

Spelets koncept grundar sig på en kunskapsöversikt inom projektet, vilken visade en brist på "serious games" som främjar bred samhällsresiliens och söker synergier mellan olika beredskapslösningar. Många existerande spel fokuserar istället på specifika risker, som översvämningar eller stormar, och saknar ett övergripande samhällsperspektiv. Med denna insikt som grund, och med resultaten från projektet som vägledning, väcktes idén om ett spel som betonar samhällsresiliens i dess helhet.

Utvecklingsprocessen skedde i flera steg där första steget bestod av att delar av projektgruppen tog fram en prototyp av spelet som testades i olika omgångar. Dessa tester var avgörande för att identifiera styrkor och svagheter i spelets koncept. Med feedbacken från testerna kunde projektgruppen sedan göra nödvändiga justeringar och förbättringar innan den fullständiga utvecklingen påbörjades.

Ett avgörande steg i utvecklingsprocessen var samarbetet med spelföretaget OmniScapes Interactive från Karlstad. Deras expertis och erfarenhet inom spelutveckling bidrog inte bara till att förbättra spellayouten, inklusive spelbräde och spelkort, utan även till att skapa en enhetlig och lockande estetik som tilltalade målgruppen. Genom att integrera deras insikter och kreativitet kunde spelets visuella och grafiska element förfinas. Utöver den visuella aspekten spelade även tillgänglighetsanpassning en viktig roll i samarbetet med OmniScapes Interactive. Genom att göra spelet mer tillgängligt för en bredare publik ökade inte bara dess spelbarhet utan även dess potentiella marknad.

7.1.2 Testning och lärande

Spelet har genomgått en iterativ utvecklingsprocess där kontinuerliga justeringar har gjorts baserat på feedback från en bred skara testpersoner. Denna återkoppling har varit av avgörande betydelse för att forma spelets mekanik och koncept till dess nuvarande form. I de inledande testomgångarna var det främst studenter från Risk- och krishanteringsprogrammet vid Mittuniversitetet samt Risk- och miljöstudier vid Karlstad universitet som engagerades för att testa spelet. Deras input och perspektiv var viktiga för att identifiera både styrkor och svagheter i spelets design.

Senare i utvecklingsprocessen breddades testgruppen för att inkludera kollegor och representanter från branschen. Deras erfarenheter och insikter bidrog till att ytterligare förfinas spelets mekanik och fördjupa dess relevans för verkliga utmaningar inom samhällsskydd och beredskap. Totalt har ungefär 40 personer deltagit i testningarna av spelet. Efter varje spelomgång har spelarna fått möjlighet att fylla i en enkät där de kunde uttrycka sina åsikter och reflektioner kring spelet. Denna återkoppling har varit av stor betydelse och har direkt påverkat spelets fortsatta utveckling.

Från ett pedagogiskt perspektiv visar de initiala resultaten från enkäterna att spelet har en betydande potential att bidra till en djupare förståelse för hur samhällens resiliens kan stärkas. Majoriteten av deltagarna har uttryckt att spelet har ökat deras medvetenhet kring beredskapslösningar och dess förmåga att främja samhällets välbefinnande. Vidare har spelet lyft fram vikten av samarbete för att hantera och övervinna utmaningar, vilket i praktiken återspeglas genom spelarnas samverkan för att navigera genom spelets olika scenarier och utmaningar.

Sammanfattningsvis kan spelet inte bara fungerat som en underhållande och engagerande aktivitet, utan också som en lärplattform som främjar kritiskt tänkande, samarbete och förmågan att hantera komplexa situationer. Genom kontinuerlig testning, återkoppling och justeringar har spelet utvecklats till ett verktyg för att främja resiliens och hållbarhet i samhället. Spelet kommer också användas och leva vidare i de labbmiljöer som finns vid Karlstads universitet och Mittuniversitetet, både i utbildnings- och forskningssyfte. Därtill finns ett intresse för spelet bland lärare och forskare vid såväl Lunds universitet som Linköpings universitet, vilket innebär att det finns goda chanser att spelet kommer att användas av lärare och studenter bortom Karlstads universitet och Mittuniversitetet.

7.2 Fortsatt forskning

Forskningsprojekt syftar alltid till att svara på vissa frågor, men de leder nästan alltid också till nya frågor. Det är därför vanligt att forskningsprojekt leder vidare till nya projekt, även om det inte är ett uttalat syfte från början. Därför kan även de ses som oförutsedda resultat. Här är några som projektdeltagarna redan har beviljats finansiering för. Flera artiklar är därtill under författande och fler projektansökningar under bedömning.

Creating FUTUre societal RESILIENCE through innovative, sciencebased co-creation labs (FUTURESILIENCE)

Projektet syftar till att stärka Europas ekonomiska och sociala resiliens genom en ökad förmåga till anpassning till och respons på framtida kriser. Projektet kommer att stärka en snabb och effektiv användning av policyrelevant forskning och innovation genom tio pilotfall, så kallade "Future Resilience Labs", där många olika aktörer kommer att diskutera och testa evidensbaserade strategier för resiliens. Mer information finns på <https://futuresilience.eu>. (Horizon Europe)

Legitimeringens gränser. Normalisering av kriser och beredskap (LE-GITIPREP)

LEGITIPREP fokuserar på den offentliga styrningens legitimitet när det gäller krisberedskap. De funktioner som vi studerar är ledarskap för kriser, expertis och kunskapsproduktion, samt policyentreprenöriell handling—det vill säga kreativ handling som leder till förändring. Syftet med LEGITIPREP är att utveckla ett konceptuellt ramverk för att förstå och analysera den legitimeringsprocess som offentlig styrning genomgår när det gäller åtgärder mot kriser och hot. Empiriskt fokuserar vi på den nationella kontexten i Sverige, Norge och Danmark och de interventioner som tagits gällande C ovid-19-pandemin och det antagonistiska hot som den ryska invasionen av Ukraina medfört för de nordiska länderna. (Vetenskapsrådet)

Gränsöverskridande klimatresiliens genom kollaborativa lärandemodeller och digital transformation.

Projektet ska främja klimatanpassning och beredskap för klimatrelaterade gränsöverskridande kriser. Projektets aktiviteter ska bidra till att öka och förbättra samverkan mellan kommuner, företag och andra organisationer inom gränsregionen Värmland-Inlandet. (Europeiska regionala utvecklingsfonden)

Att hantera komplexa problem

Genom att undersöka Covid-19-pandemin- och klimatförändringarnas effekter på samspelet mellan vetenskap, policy och allmänhet, vill detta projekt lösa hur samhällsstyrningen bättre kan hantera svåra kriser i framtiden. (FORMAS)

Beslut för hållbar utveckling: nya idéer kring samverkan för ett bättre kunskapsunderlag i miljömål

Projektet handlar om hur komplexiteten i miljöfrågor kan presenteras på ett sätt som domstolar kan hantera. Därigenom finns en möjlighet att effektivisera juridiken som ett styrmedel för hållbar utveckling. (FORMAS).

8 Referenser

- Alessi, L., Benczur, P., Campolongo, F., Cariboni, J., Manca, A. R., Menyhart, B., & Pagano, A. (2020). The resilience of EU member states to the financial and economic crisis. *Social Indicators Research*, 148, 569–598.
<https://doi.org/10.1007/s11205-019-02200-1>
- Alexander, D. E. (2013). Resilience and disaster risk reduction: An etymological journey. *Natural Hazards and Earth System Sciences*, 13 (11), 2707-2716.
<https://doi.org/10.5194/nhess-13-2707-2013>
- Andersson-Sköld, Y., Thorsson, S., Rayner, D., Lindberg, F., Janhäll, S., Jonsson, A.,... & Granberg, M. (2015). An integrated method for assessing climaterelated risks and adaptation alternatives in urban areas. *Climate Risk Management*, 7, 31–50. <https://doi.org/10.1016/j.crm.2015.01.003>
- Becker, P. (2023). *Sustainability science: Managing risk and resilience for sustainable development*. Elsevier.
- Béné, C., Wood, R. G., Newsham, A., & Davies, M. (2012). Resilience: New utopia or new tyranny? Reflection about the potentials and limits of the concept of resilience in relation to vulnerability reduction programmes. *IDS Working Papers*, 2012 (405), 1–61. <https://doi.org/10.1111/j.2040-0209.2012.00405.x>
- Berkes, F. (2023). *Advanced Introduction to Resilience*. Edward Elgar Publishing.
<https://www.e-elgar.com/shop/gbp/advanced-introduction-to-resilience-9781802202212.html>
- Berkes, F., & Ross, H. (2013). Community resilience: Toward an integrated approach. *Society & Natural Resources*, 26 (1), 5–20.
<https://doi.org/10.1080/08941920.2012.736605>
- Birkmann, J. (2013). *Measuring vulnerability to natural hazards: towards disaster resilient societies*. United Nations University Press.
- Buoncompagni, G. (2022). Radicalisation and violent extremism in Europe. Security communication, cultural tools, limits and future prospects. *Security Science Journal*, 3 (2), 72–88. <https://doi.org/10.5281/zenodo.6503579>
- Burnett, E. (2023). Essential elements of selforganization illustrated through localized agrifood systems. *Agroecology and Sustainable Food Systems*, 47 (5), 745–770. <https://doi.org/10.1080/21683565.2023.2180565>
- Chandler, D. (2014). Beyond neoliberalism: Resilience, the new art of governing complexity. *Resilience*, 2 (1), 47–63. <https://doi.org/10.1080/21693293.2013.878544>
- Christiaens, E., Hardyns, W., Pauwels, L., & Klima, N. (2018). Preventing crime and violent extremism by strengthening youth resilience: Implementation of the BOUNCE resilience tools in 10 European cities. *Freedom from Fear*, 2018 (14), 168–178. <http://doi.org/10.18356/34bf7ced-en>

- Coppock, V., & McGovern, M. (2014). 'Dangerous minds'? Deconstructing counter-terrorism discourse, radicalisation and the 'psychological vulnerability' of Muslim children and young people in Britain. *Children & Society*, 28 (3), 242–256. <https://doi.org/10.1111/chso.12060>
- Cras, P. (2017). Landsbygdssamhällets medborgarskap: En studie av organisering av service och infrastruktur i gränslandet mellan det ideella, kommersiella och politiska. Institutionen för stad och land, Sveriges lantbruksuniversitet. Doktorsavhandling, Sveriges Lantbruksuniversitet. *Acta Universitatis Agriculturae Sueciae*, 2017:761. <https://res.slu.se/id/publ/104125>
- Cutter, S. L., Ash, K. D., & Emrich, C. T. (2014). The geographies of community disaster resilience. *Global environmental change*, 29, 65–77. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2014.08.005>
- Cutter, S. L., Ash, K. D., & Emrich, C. T. (2016). Urban–rural differences in disaster resilience. *Annals of the American Association of Geographers*, 106 (6), 1236–1252. <https://doi.org/10.1080/24694452.2016.1194740>
- Darnhofer, I., Lamine, C., Strauss, A., & Navarrete, M. (2016). The resilience of family farms: Towards a relational approach. *Journal of Rural Studies*, 44, 111–122. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2016.01.013>
- Davoudi, S., Crawford, J., & Mehmood, A. (Eds.). (2009). *Planning for climate change: strategies for mitigation and adaptation for spatial planners*. Routledge.
- Dépelteau, F. (2015). Relational sociology, pragmatism, transactions and social fields. *International Review of Sociology*, 25 (1), 45–64. <https://doi.org/10.1080/03906701.2014.997965>
- Dépelteau, F. (2018). Relational thinking in sociology: Relevance, concurrence and dissonance. In *The Palgrave handbook of relational sociology* (pp. 3–33). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-66005-9_1
- Elran, M. (2017). Societal resilience: From theory to policy and practice. In I. Linkov & J. Palma-Oliveira (Eds.), *Resilience and risk. Methods and applications in environment, cyber and social domains* (pp. 301–311). NATO Science for Peace and Security Series C: Environmental Security. Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-024-1123-2_20
- Emirbayer, M. (1997). Manifesto for a relational sociology. *American Journal of Sociology*, 103 (2), 281–317. <https://doi.org/10.1086/231209>
- Etinay, N., Egbu, C., & Murray, V. (2018). Building urban resilience for disaster risk management and disaster risk reduction. *Procedia Engineering*, 212, 575–582. <https://doi.org/10.1016/j.proeng.2018.01.074>
- Evans, B., & Reid, J. (2014). *Resilient life: The art of living dangerously*. John Wiley & Sons.

- Ferreira, T. M., & Lourenço, P. B. (2019). Disaster risk reduction and urban resilience: concepts, methods and applications. Resilient structures and infrastructure, 453–473. https://doi.org/10.1007/978-981-13-7446-3_17
- Fiedler, N., Sommer, F., Leuschner, V., & Scheithauer, H. (2019). Student crisis prevention in schools: The NETWorks Against School Shootings Program (NETWASS)—An approach suitable for the prevention of violent extremism? International Journal of Developmental Science, 13 (3–4), 109–122. <https://doi.org/10.3233/DEV-190272>
- Glover, L., & Granberg, M. (2020). The politics of adapting to climate change. Palgrave. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-50460-8>
- Granberg, M., & Glover, L. (2014). Adaptation and maladaptation in Australian national climate change policy. Journal of Environmental Policy & Planning, 16(2), 147–159. <https://doi.org/10.1080/1523908X.2013.823857>
- Granberg, M., Nyberg, L., & Modh, L. E. (2016). Understanding the local policy context of risk management: Competitiveness and adaptation to climate risks in the city of Karlstad, Sweden. Risk Management, 18, 26–46. <https://doi.org/10.1057/rm.2015.21>
- Gray, S., Voinov, A., Paolisso, M., Jordan, R., BenDor, T., Bommel, P., Glynn, P., Hedelin, B., Hubacek, K., Introne, J., Kolagani, N., Laursen, B., Prell, C., Olabisi, L. S., Singer, A., Sterling, E., & Zellner, M. (2018). Purpose, processes, partnerships, and products: Four Ps to advance participatory socioenvironmental modeling. Ecological Applications, 28 (1), 46–61. <https://doi.org/10.1002/eap.1627>
- Grove, K. (2018). Resilience. Routledge. <https://www.routledge.com/Resilience/Grove/p/book/9781138949034>
- Hedelin, B. (2019). Complexity is no excuse: Introduction of a research model for turning sustainable development from theory into practice. Sustainability Science, 14 (3), 733–749. <https://doi.org/10.1007/s11625-018-0635-5>
- Hedelin, B., Alkan-Olsson, J., & Greenberg, L. (2023). Collaboration adrift: Factors for anchoring into governance systems, distilled from a study of three regulated rivers. Sustainability, 15 (6). <https://doi.org/10.3390/su15064980>
- Hedelin, B., Gray, S., Woehlke, S., BenDor, T. K., Singer, A., Jordan, R., Zellner, M., Giabbanelli, P., Glynn, P., Jenni, K., Jetter, A., Kolagani, N., Laursen, B., Leong, K. M., Schmitt Olabisi, L., & Sterling, E. (2021). What's left before participatory modeling can fully support realworld environmental planning processes: A case study review [Review Article]. Environmental Modelling and Software, 143. <https://doi.org/10.1016/j.envsoft.2021.105073>
- Herz, M. (2016). 'Then we offer them a new project' – The production of projects in social work conducted by civil society in Sweden. Journal of Civil Society, 12 (4), 365–379. <https://doi.org/10.1080/17448689.2016.1232782>

- Hills, A. (2000). Revisiting institutional resilience as a tool in crisis management. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 8(2), 109–118.
<https://doi.org/10.1111/1468-5973.00130>
- IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change). (2014). Climate change 2014: Synthesis report. IPCC. <https://www.ipcc.ch/report/ar5/syr/>
- Jordan, R., Gray, S., Zellner, M., Glynn, P. D., Voinov, A., Hedelin, B., et al. (2018). Twelve questions for the participatory modeling community. *Earth's Future*, 6, 1046–1057. <https://doi.org/10.1029/2018EF000841>
- Juncos, A. E. (2017). Resilience as the new EU foreign policy paradigm: a pragmatist turn?. *European security*, 26(1), 1–18.
<https://doi.org/10.1080/09662839.2016.1247809>
- Kahiluoto, H., Kaseva, J., Balek, J., Olesen, J. E., Ruiz-Ramos, M., Gobin, A.,... & Trnka, M. (2019). Decline in climate resilience of European wheat. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 116(1), 123–128.
<https://doi.org/10.1073/pnas.1804387115>
- Kaunert, C., Bosse, G., & Vieira, A. (2023). Introduction: resilient states versus resilient societies? Whose security does the EU protect through the Eastern Partnership in times of geopolitical crises?. *Journal of Contemporary European Studies*, 31(4), 1048–1057. <https://doi.org/10.1080/14782804.2023.2241021>
- Keck, M., & Sakdapolrak, P. (2013). What is social resilience? Lessons learned and ways forward. *Erdkunde*, 5–19. <https://www.jstor.org/stable/23595352>
- Koliou, M., van de Lindt, J. W., McAllister, T. P., Ellingwood, B. R., Dillard, M., & Cutler, H. (2020). State of the research in community resilience: Progress and challenges. *Sustainable and Resilient Infrastructure*, 5 (3), 131–151.
<https://doi.org/10.1080/23789689.2017.1418547>
- Kolmodin, S. (2023). A Platform for Collaboration: The Views of Civil Society Organisations on a Local Compact. *Central European Journal of Public Policy*, 17 (1), 14–26. <https://doi.org/10.2478/cejpp-2023-0002>
- Kolmodin, S. (2024). Collaboration to support refugees: The importance of locallevel relations among civil society organizations. *Journal of Civil Society*, 1–20. <https://doi.org/10.1080/17448689.2024.2319357>
- Larruina, R., & Ghorashi, H. (2020). Boxticking exercise or real inclusion?: Challenges of including refugees' perspectives in EU policy. In H. Ghorashi & M. Ponzanesi (Eds.), *Europe and the Refugee Response* (pp. 128–148). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780429279317>
- Lejano, R. P. (2019). Relationality and social–ecological systems: Going beyond or behind sustainability and resilience. *Sustainability*, 11 (10), 2760.
<https://doi.org/10.3390/su11102760>

- Lobato, R. M., Ruipérez, J., & Marrero, I. (2022). Strategies for preventing radicalisation: Insights from the practitioner perspective. *Journal of Peacebuilding & Development*, 17 (2), 173–193. <https://doi.org/10.1177/15423166221093923>
- Logan, C., & Lloyd, M. (2019). Violent extremism: A comparison of approaches to assessing and managing risk. *Legal and Criminological Psychology*, 24 (1), 141–161. <https://doi.org/10.1111/lcrp.12175>
- Logan, C., & Sellers, R. (2021). Risk assessment and management in violent extremism: A primer for mental health practitioners. *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 32 (3), 355–377. <https://doi.org/10.1080/14789949.2020.1859591>
- Lundgren, A. S. (2020). "För att vi ska kunna leva... överleva!": Frivilligengagemang som rurala motståndspraktiker? In A. S. Lundgren (Ed.), *Makt, moral och motstånd: Engagemang för norrländska landsbygder* (pp. 51–78). Institutionen för kultur- och mediavetenskap. <https://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1506697/FULLTEXT01.pdf>
- MacKinnon, D., & Derickson, K. D. (2013). From resilience to resourcefulness: A critique of resilience policy and activism. *Progress in human geography*, 37(2), 253–270. <https://doi.org/10.1177/0309132512454775>
- May, C. K. (2019). Resilience, vulnerability, & transformation: Exploring community adaptability in coastal North Carolina. *Ocean & Coastal Management*, 169, 86–95. <https://doi.org/10.1016/j.ocecoaman.2018.11.006>
- Meerow, S., & Newell, J. P. (2019). Urban resilience for whom, what, when, where, and why?. *Urban geography*, 40(3), 309–329. <https://doi.org/10.1080/02723638.2016.1206395>
- Millett, K., & Ahmad, F. (2021). Echoes of Terror (ism): The mutability and contradictions of countering violent extremism in Québec. *Canadian Social Studies*, 52 (2), 52–67. <https://doi.org/10.29173/css25>
- Monforte, P., & Maestri, G. (2023). Between charity and protest. The politicisation of refugee support volunteers. *International Journal of Politics, Culture, and Society*, 36(1), 119–137. <https://doi.org/10.1007/s10767-022-09419-w>
- Nationell strategi mot våldsbejakande extremism (2016). Diarienummer: Ku2016/01651/D. <https://www.regeringen.se/rapporter/2016/06/nationell-strategi-mot-valdsbejakande-extremism/>
- Neal, S., Bennett, K., Cochrane, A., & Mohan, G. (2013). Living multicultural: Understanding the new spatial and social relations of ethnicity and multicultural in England. *Environment and planning C: government and policy*, 31(2), 308–323. <https://doi.org/10.1068/c11263r>
- Neumann, Peter E. (2009). *Old and New Terrorism*. Polity.
- Norris, F. H., Stevens, S. P., Pfefferbaum, B., Wyche, K. F., & Pfefferbaum, R. L. (2008). Community resilience as a metaphor, theory, set of capacities, and strategy

- for disaster readiness. *American Journal of Community Psychology*, 41 (1–2), 127–150. <https://doi.org/10.1007/s10464-007-9156-6>
- O'Donnell, A. (2016). Securitisation, counterterrorism and the silencing of dissent: The educational implications of Prevent. *British Journal of Educational Studies*, 64 (1), 53–76. <https://doi.org/10.1080/00071005.2015.1121201>
- Olofsson, A. (2007). The preparedness of local authorities for crisis communication with people who have foreign backgrounds—the case of Sweden. *International Journal of Mass Emergencies & Disasters*, 25(2), 145–172. <https://doi.org/10.1177/028072700702500203>
- Olsson, D. (2020). The transformative potential of resilience thinking: How it could transform unsustainable economic rationalities. *Alternatives: Global, Local, Political*, 45 (2), 102–120. <https://doi.org/10.1177/0304375420938284>
- Olsson, D. (2022a). Facilitating democratic processes for sustainability: The possibilities and limitations of teaching guides for climate change education. *Environmental Education Research*, 28 (7), 970–985. <https://doi.org/10.1080/13504622.2021.1994927>
- Olsson, D. (2022b). Empowering political engagement with unsustainable actions: The possibilities and limitations of teaching guides for climate change education. *Environmental Education Research*, 28 (8), 1109–1125. <https://doi.org/10.1080/13504622.2021.2007221>
- Olsson, D. (2022c). From technocracy to democracy: Ways to promote democratic engagement for just climate change adaptation and resilience building. *Sustainability*, 14 (3), 1433. <https://doi.org/10.3390/su14031433>
- Olsson, D., & Öjehag-Petterson, A. (2020). Buying a sustainable society: The case of public procurement in Sweden. *Local Environment*, 25 (9), 681–696. <https://doi.org/10.1080/13549839.2020.1820471>
- Olsson, D., Öjehag-Petterson, A., & Granberg, M. (2021). Building a sustainable society: Construction, public procurement policy and ‘best practice’ in the European Union. *Sustainability*, 13 (13), 7142. <https://doi.org/10.3390/su13137142>
- Oscarsson, O. (2022). Crisis management in practice: a dynamic process intertwined with daily work performance. *Disasters*, 46(3), 720–741. <https://doi.org/10.1111/disa.12506>
- Oscarsson, O., & Danielsson, E. (2018). Unrecognized crisis management—Normalizing everyday work: The work practice of crisis management in a refugee situation. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 26(2), 225–236. <https://doi.org/10.1111/1468-5973.12176>
- Po, J. Y., & Hickey, G. M. (2018). Local institutions and smallholder women’s access to land resources in semiarid Kenya. *Land Use Policy*, 76, 252–263. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2018.03.055>

- Pressman, D. E., & Davis, N. (2022). Violent extremism risk assessment and screening analysis: Applicability, challenges, and new developments. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 17 (3), 301–313.
<https://doi.org/10.1080/18335330.2022.2117567>
- Price, R. (2015). Rural research and regional innovation: Are past and present research funding policies building future resilience in the bush? In A. Hogan & M. Young (Eds.), *Rural and Regional Futures* (pp. 226–246). London: Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781315775333>
- Pries, L. (2019). Introduction: Civil society and volunteering in the so-called refugee crisis of 2015—ambiguities and structural tensions. In: Feischmidt, M., Pries, L., Cantat, C. (eds) *Refugee Protection and Civil Society in Europe*. Palgrave Macmillan, Cham. Pp 1–23. https://doi.org/10.1007/978-3-319-92741-1_1
- Ragazzi, F. (2017). Countering terrorism and radicalisation: Securitising social policy? *Critical Social Policy*, 37 (2), 163–179.
<https://doi.org/10.1177/0261018316683472>
- Ridgeway, C. L., & Correll, S. J. (2004). Unpacking the gender system: A theoretical perspective on gender beliefs and social relations. *Gender & society*, 18(4), 510–531. <https://doi.org/10.1177/0891243204265269>
- Schipper, L. & Burton, I. (Eds.) (2009). *The Earthscan reader in adaptation to climate change*. Earthscan.
- Scoones, I., Stirling, A., Abrol, D., Atela, J., Charli-Joseph, L., Eakin, H.,... & Yang, L. (2020). Transformations to sustainability: combining structural, systemic and enabling approaches. *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 42, 65–75. <https://doi.org/10.1016/j.cosust.2019.12.004>
- Selg, P. (2020). A sociological imagination for a clumsy world: François Dépelteau’s relational sociology. *Digithum* (26).
<https://doi.org/10.7238/d.v0i26.383829>
- Sensier, M., Bristow, G., & Healy, A. (2016). Measuring regional economic resilience across Europe: Operationalizing a complex concept. *Spatial Economic Analysis*, 11(2), 128–151. <https://doi.org/10.1080/17421772.2016.1129435>
- Sjöberg, K. (2018). *Ankomst Malmö: Röster om flyktingmottagandet hösten 2015*. Malmö stad.
- Slingerland, G., Edua-Mensah, E., van Gils, M., Kleinhans, R., & Brazier, F. (2023). We’re in this together: Capacities and relationships to enable community resilience. *Urban Research & Practice*, 16 (3), 418–437.
<https://doi.org/10.1080/17535069.2022.2036804>
- Spalek, B., & Weeks, D. (2017). The role of communities in counterterrorism: Analyzing policy and exploring psychotherapeutic approaches within community settings. *Studies in Conflict & Terrorism*, 40 (12), 991–1003.
<https://doi.org/10.4324/9780429196508>

- Sparf, J. (2016). Kunskap och övningar för resiliens. I Becker, P. & Ullberg, S (red.) Katastrofriskreducering. Perspektiv, praktik, potential. Studentlitteratur. Pp 385–412.
- Tanner, T., Bahadur, A., Simonet, C., & Betts, H. (2016a). Resilience scan 2014: A review of key 2014 literature, debates, social media, blogs and events on resilience. Overseas Development Institute, London.
<https://media.odi.org/documents/9820.pdf>
- Tanner, T., Lovell, E., Pichon, F., & Batra, P. (2016b). Resilience scan, April – June 2016: A review of literature, debates and social media activity on resilience. Overseas Development Institute, London.
<https://media.odi.org/documents/11259.pdf>
- Tanner, T., Lovell, E., Weingärtner, L., & Batra, P. (2017). Resilience scan, October – December 2016: A review of literature, debates and blogs on resilience. Overseas Development Institute, London.
<https://media.odi.org/documents/11440.pdf>
- Turinsky, T., & Nowicka, M. (2019). Volunteer, citizen, human: Volunteer work between cosmopolitan ideal and institutional routine. In: Feischmidt, M., Pries, L., Cantat, C. (eds) Refugee Protection and Civil Society in Europe. Palgrave Macmillan, Cham. Pp 243–268. https://doi.org/10.1007/978-3-319-92741-1_9
- van de Weert, A., & Eijkman, Q. A. (2019). Subjectivity in detection of radicalisation and violent extremism: A youth worker's perspective. Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression, 11 (3), 191–214.
<https://doi.org/10.1080/19434472.2018.1457069>
- Vrasti, W., & Michelsen, N. (2017). Introduction: On resilience and solidarity. Resilience, 5 (1), 1–9. <https://doi.org/10.1080/21693293.2016.1228155>
- Walker, G., Tweed, F., & Whittle, R. (2014). A framework for profiling the characteristics of risk governance in natural hazard contexts. Natural Hazards and Earth System Sciences, 14(1), 155–164. <https://doi.org/10.5194/nhess-14-155-2014>
- Weine, S., Eisenman, D. P., Kinsler, J., Glik, D. C., & Polutnik, C. (2017). Addressing violent extremism as public health policy and practice. Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression, 9 (3), 208–221.
<https://doi.org/10.1080/19434472.2016.1198413>

Westley, F., Olsson, P., Folke, C., Homer-Dixon, T., Vredenburg, H., Loorbach, D., Thompson, J., Nilsson, M., Lambin, E., Sendzimir, J., Banerjee, B., Galaz, V., & van der Leeuw, S. (2011). Tipping toward sustainability: Emerging pathways of transformation. *AMBIO*, 40, 762–780. <https://doi.org/10.1007/s13280-011-0186-9>

Yeager, E. P., Soulard, J., Deale, C., & Milazzo, L. (2023). Rural resiliency through peer-to-peer accommodations. *Journal of Sustainable Tourism*. <https://doi.org/10.1080/09669582.2023.2235888>

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

© Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

651 81 Karlstad Tel 0771-240 240 www.msb.se

Publikationsnummer MSB2528 – januari 2025 ISBN-nummer 978-91-7927-588-4